

Byrådssak /21

Saksframstilling

Vår referanse: 2021/11151-2

Høringsuttalelse til NOU 2020:16 Levekår i byer - Gode lokalsamfunn for alle

Hva saken gjelder:

Kunnskapsdepartementet (KD) og Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) har sendt på høring NOU 2020:16 Levekår i byer – gode lokalsamfunn for alle. By- og levekårsutvalget, ledet av statsforvalter Frank Jenssen, har utredet levekårs- og integreringsutfordringer i byområder.

Bakgrunnen for oppnevningen av utvalget er at opphopning av levekårsutfordringer i områder i og rundt de store byene er en utfordring i en rekke land i Europa. Personer med innvandrerbakgrunn er gjerne overrepresentert i disse områdene. Også i Norge er det tendenser til en slik utvikling, selv om bildet ikke er entydig.

Utvalget har gitt en faktabasert situasjonsbeskrivelse om konsentrasjon av levekårsutfordringer i og rundt de store byene i Norge, og har drøftet konsekvenser av opphopning av levekårsutfordringer både på individ- og samfunnsnivå. Ansvarsfordeling, virkemidler og politikk på området er vurdert. Utvalget har på bakgrunn av dette utarbeidet forslag til tiltak og strategier for å bevare åpne og inkluderende byer, trygge og gode boforhold, gode oppvekst- og levekår, og gode forutsetninger for integrering.

Høringsfrist:

Departementene ber om høringsinstansenes kommentarer og innspill til utredningen innen den 30. april 2021.

Byrådets vurdering og forslag til høringsuttalelse:

Byrådet har gjennomgått høringsnotatet og støtter Utvalget i at alle skal ha mulighet til å leve gode liv, at folk skal delta i og føle tilhørighet til samfunnet og være del av trygge og inkluderende nærmiljøer. Et viktig fundament for å forebygge at områder blir levekårsutsatte, er å motvirke at den økonomiske ulikheten i samfunnet øker og sikre grunnleggende velferd for alle.

Utvalget omtaler alle typer virkemidler i rapporten, men har i arbeidet med tiltak hatt et særskilt blikk på hvordan konkrete virkemidler treffer i utsatte områder. Utvalget har vurdert om de i tilstrekkelig grad ivaretar at levekårsforskjellene og utfordringene varierer mellom geografiske områder i byer. Utvalget foreslår primært tiltak for

- å sørge for en helhetlig byutvikling slik at mangfold og fysiske kvaliteter blir jevnere fordelt i boligområdene.
- å gjøre kommuner i stand til å tilby likeverdige tjenester i utsatte områder
- å yte ekstraordinær innsats i levekårsutsatte områder

Utvalget har gitt grundige utredninger på viktige felt og har gode beskrivelser og drøftinger. Samtidig kunne høringsnotatet i større grad løftet fram de positive sidene ved det å bo i by og de mulighetene for selvrealisering det gir, hvordan byen skaper fellesskap på tvers av

ulike grupper og gir tilhørighet. Det pekes også på at beskrivelsene i stor grad tar utgangspunkt i situasjonen i Oslo, og selv om mange av utfordringene kan være felles, vil det være forhold som varierer mellom byene.

Utredningen tar i hovedsak for seg i statlige virkemidler, og statlig politikk for disse. En svakhet ved politikktutviklingen kan være at den kommunale innsatsen er lite belyst, og at tiltakene i begrenset omfang støtter opp under bredden i kommunal innsats. Den norske velferdsstaten er i stor grad velferdskommuner som i større grad bør prege det statlige blikket.

Bergen kommune mener det er utfordrende å kommentere flere sider av NOU 2020:16, både fordi Utvalget har tatt opp mange interessante problemstillinger underveis som ikke resulterer i konkrete forslag og fordi flere av Utvalgets forslag til tiltak forutsetter videre utredning. Byrådet uttaler seg om utvalgte deler av NOU 2020:16 Levekår i byer – Gode lokalsamfunn for alle, med forslag til tiltak og vurdering av forslåtte tiltak.

Arbeid, likeverdige tjenester og kommunens økonomi, kapittel 12

I Utvalgets vurderinger framheves arbeid som en av de viktigste faktorene for å bedre levekår særlig i utsatte områder. Byrådet støtter Utvalgets forslag til tiltak om gode vilkår for arbeidsinkludering i offentlig sektor, lokalt tilpassede arbeidsmarkedstiltak og koordinert innsats for næringslivsutvikling i utsatte områder, kompensering for høye utgifter i utsatte byområder gjennom inntektssystemet og koordinerende statlig enhet for å analysere og dempe segregering.

Byrådet støtter også forslaget om bedre tilgjengelig levekårsdata og indikatorer på områdenivå, med forslag om at det legges opp slik at oppdaterte tall kan inngå i kommunenes folkehelseoversikter etter folkehelseloven §5 og også inneholder ressursorienterte variabler.

Barnehage, skole og andre tjenester til barn og unge, kapittel 13

Byrådet er enig i forslaget om at moderasjonsordninger i barnehage og SFO bør ses i sammenheng, men forutsetter at forslaget fullfinansieres fra statlig hold.

Utvalget forslår å innføre gratis barnehage for to års-trinn. Byrådet støtter forslaget, men mener det bør gjøres en grundig vurdering av innretningen på ordningen og hvilke års-trinn som vil ha størst utbytte av et slikt gratistilbud og forutsetter statlig fullfinansiering av tiltaket.

Byrådet støtter utvalgets forslag om å omgjøre kontantstøtten til en ventestøtte på barnehageplass og forslaget om å utrede konsekvenser av nærskoleprinsippet.

Utvalget forslår forsøk med obligatorisk, gratis heldagsskole. Byrådet støtter dette forslaget, alternativt kunne man og gjort forsøk med et gratis, og kvalitativt godt SFO-tilbud.

Utvalget forslår å fastsette sosioøkonomiske kriterier for lærernormen. Byrådet mener kommunene må få handlingsrom og ressurser til å kunne sette inn ekstra lærerkrefter og ressurser ved skoler i utsatte områder. Samtidig må en beholde minstenormen for lærertetthet og forutsette statlig fullfinansiering av forslaget.

Byrådet støtter forslaget om å endre forskrift om saksbehandlingsregler ved opptak i barnehage der en ser en skjev fordeling av barn med og uten minoritetspråklig bakgrunn og/eller barn med ulik sosioøkonomisk bakgrunn, og forslår at kommunen gis mulighet stille samme krav til de private som til de kommunale barnehagene.

Byrådet støtter forslaget om å øke grunnbemanningen og pedagogtettheten i barnehager i levekårsutsatte områder under forutsetning at dette blir en ordning hvor både kommunale og

private barnehager kan søke, at dette tilskuddet ikke skal ha noen effekt på tilskudd til privat barnehagesektor og fullfinansiering fra statlig hold.

Utvalget forslår å Innføre et tilbud om et ekstra skoleår etter grunnskolen. Byrådet mener en har for lite kunnskap om et ekstra skoleår vil minke frafallet i videregående opplæring, og foreslår derfor at en prøver ut et utforskende skoleår og evaluerer forsøket før en eventuelt foreslår å innføre dette.

Byrådet er enig i forslagene om å videreføre fylkeskommunenes mulighet til å velge inntaksmodell til videregående opplæring og utrede inntaksmodeller for videregående opplæring.

Barn, unge og familie, kapittel 6 og 13, og Kriminalitetsforebygging kapittel 18

Byrådet mener at det tross gode beskrivelser av utfordringsbildet som angår barn og familie, mangler konkrete tiltak på en del av problemstillingene i høringsnotatet.

Utvalget forslår å styrke familievernkontor. Byrådet mener det er nødvendig å prioritere flere tiltak for å styrke kommunale lavterskeltilbud for barn og familier. Styrking av de statlige familievernkontorene er eneste foreslåtte tiltak på dette området i høringsnotatet, og byrådet mener det må tilføres tiltak med midler til å styrke kommunenes innsats for lavterskeltilbud med tidlig innsats, som er godt integrert i kommunenes tverrfaglige innsats og samarbeid rundt og med utsatte familier.

Byrådet mener at det med fordel kan refereres til KS sitt Utenforregnskap, som tilbyr en økonomisk modell for å belyse kostnader og potensielle gevinster over tid ved tidlig innsats for barn og unge, og at det bør inkluderes et tiltak om at alle kommuner skal ha sin egen småbarns-strategi, som sikrer tidlig innsats for utsatte barn på tvers av sektorer.

Tverrfaglig innsats og samarbeid bør også styrkes gjennom et tiltak om at alle kommuner, uansett organisering av tjenester til barn, unge og deres familier, skal sikre strukturelt samarbeid på tvers av alle relevante tjenester og lovområder i kommunen. Tiltaket bør sikres ved implementering av 0-24-samarbeid på alle nivå i kommunen. Byrådet mener langsiktig og varig innsats er avgjørende for utsatte familier, og støtter utvalgets forslag om dreining fra kortsiktige prosjektmidler til styrking av de ordinære tjenestene.

Byrådet mener alle kommuner og/eller regioner bør ha koordinator som sikrer tverrsektorielt forebyggende samarbeid, enten i form av SLT-koordinator eller en tilsvarende funksjon i det kriminalitets-forbyggende arbeidet. Videre at faggrupper som jobber med utsatte barn og unge bør styrkes, og at tverrfaglige kompetanseteam bør gjøres tilgjengelig i tilknytning til skolene for å koordinere innsats, kompetanse og tilbud som finnes i kommunens egne tjenester, i 2. linje-tjenesten, frivillige organisasjoner, konfliktrådet, politiet og andre til det beste for barn og unge som strever.

Utvalget synliggjør viktige kriminalitetsforebyggende hensyn i planleggingen når nye boområder og uteområder planlegges eller oppgraderes og behovet for å vektlegge arkitektur i utformingen av by- og bomiljø. Dette kunne vært løftet med et videre perspektiv knyttet til behovet for å etablere trygge og gode bomiljø under NOU 2020: 16 kapittel 14 ved vurdering av boliger og bomiljø.

Bolig og byutvikling kapittel 14 og Bosetting av flyktninger kapittel 17

Utvalget forslår nytt kriterium om at flyktninger ikke bør bosettes i utsatte områder. Byrådet er enig i at det å skape økt mangfold er viktig for å hindre segregering i byene. Hva som er gode boligmiljø og utsatte områder er ikke entydige begreper, og byrådet mener levekårsutfordringer som kriterium ikke gir et nyansert nok bilde av hvor flyktninger ikke bør bosettes i en kommune.

Byrådet er enig i forslagene om at det bør være krav i planlovgivning om å ta sosiale hensyn i byutvikling, muligheten til å stille krav om boligens disposisjonsform i arealplaner. Byrådet støtter også en videre utredning av forslaget om å redusere kostnadene ved å kjøpe kommunale boliger i områder med høye boligpriser, bruk av utbyggingsavtaler og spredning av kommunale boliger ved mulighet til å angi at en andel boliger skal være kommunale eller boliger med tilvisningsavtale.

Byrådet støtter at staten utreder og utvikler gode virkemidler for å sørge for at alle skal få mulighet til å eie egen bolig i ulike dele av byen også i fortetningsområdene. Startlånsordningen bør utvides til også å gjelde unge førstegangsetablerere som ikke ellers klarer å komme seg inn på eiermarkedet. Byrådet er enig i at den statlige bostøtteordning ikke fungerer etter intensjonen og at det er satt ned et ekspertutvalg som skal evaluere denne.

Utvalget forslår å utvide bomiljøtilskuddet til andre levekårsutsatte områder med nye midler som ikke går gjennom områdesatsingen. Byrådet støtter forslaget, men det må imidlertid være bevilgninger i tillegg til de midler som bevilges til områdesatsinger i dag. Videre mener vi det bør være kommunene selv som avgjør i hvilke områder midlene skal benyttes.

Områdesatsing, kapittel 15

Utvalget forslår å utvikle dagens sektorbaserte statlige tilskudd til områdesatsinger og opprette to nye tilskuddsordninger. Det kommer ikke klart frem i høringsnotatet hvordan de to nye tilskuddsordningene skal forvaltes og hvilke kriterier for tildeling som vil ligge til grunn, og derfor vanskelig å mene noe om før mer informasjon foreligger. Byrådet vil likevel peke på viktigheten av at ordningene har et visst handlingsrom for kommunene, og at man begrenser byråkratiske prosesser og administrasjon. Bergen kommune vil også poengtere at beløpene kommunen har mottatt til områdesatsing siden 2012 er svært lave sammenlignet med Oslo, og at det er en uforholdsmessig skjev fordeling mellom de to største byene i landet

Byrådet støtter opp om initiativet til bedre effektstudier av områdesatsinger.

Fritid, deltakelse og lokalsamfunn, kapittel 16

Utvalget peker på betydningen av kultur og fritid i å løfte den enkelte og områder, men har i liten grad fulgt opp dette med tiltak. Bergen kommune mener at kultur og fritid sin rolle må inngå i statlig politikk og bør løftes som tiltaksområde på lik linje med de øvrige vektlagte tema i utredningen – som barnehage, skole, helse og kriminalitet. Bergen kommunes data viser at barn og unge i områder med svake levekår har betydelig lavere deltagelse og muligheter innen kultur, idrett og sivilsamfunnsdeltagelse.

Vedtakskompetanse:

Byrådets fullmakter § 6:

Byrådet avgir høringsuttalelser på vegne av Bergen kommune. Høringsuttalelser i prinsipielle saker som samtidig innebærer politiske avveininger, skal avgis av bystyret.

Saken anses å være prinsipiell og innebære politiske avveininger

Forretningsutvalget behandlet saken i møtet 16.02.2021 sak 60/21 og fattet følgende vedtak:

«Utvalg for helse og sosial innstiller til bystyret som avgir Bergen kommunes hørings svar til «NOU 2020:16 Levekår i byer – Gode lokalsamfunn for alle». De øvrige bystyreutvalgene får saken til orientering.»

Byrådet innstiller til bystyret å fatte følgende vedtak:

Bergen kommune avgir høringsuttalelse til NOU 2020:16 Levekår i byer – Gode lokalsamfunn for alle, slik den framkommer av byrådets forslag.

Dato: 16. mars 2021

Roger Valhammer
Byrådsleder

Lubna Boby Jaffery
Byråd for arbeid, sosial og bolig

Dokumentet er godkjent elektronisk.

Vedlegg:

NOU 2020:16 Levekår i byer – Gode lokalsamfunn for alle

Saksfremstilling

Kunnskapsdepartementet (KD) og Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) har sendt på høring NOU 2020:16 Levekår i byer – gode lokalsamfunn for alle. By- og levekårsutvalget, ledet av statsforvalter Frank Jenssen, har utredet levekårs- og integreringsutfordringer i byområder.

Bakgrunnen for oppnevningen av utvalget er at opphopning av levekårsutfordringer i områder i og rundt de store byene er en utfordring i en rekke land i Europa. Personer med innvandrerbakgrunn er gjerne overrepresentert i disse områdene. Også i Norge er det tendenser til en slik utvikling, selv om bildet ikke er entydig.

Utvalget har gitt en faktabasert situasjonsbeskrivelse om konsentrasjon av levekårsutfordringer i og rundt de store byene i Norge, og har drøftet konsekvenser av opphopning av levekårsutfordringer både på individ- og samfunnsnivå. Ansvarsfordeling, virkemidler og politikk på området er vurdert. Utvalget har på bakgrunn av dette utarbeidet forslag til tiltak og strategier for å bevare åpne og inkluderende byer, trygge og gode boforhold, gode oppvekst- og levekår, og gode forutsetninger for integrering.

Departementene ber om høringsinstansenes kommentarer og innspill til utredningen innen den 30. april 2021. Saken er behandlet av bystyret i Bergen.

Bergen kommune støtter Utvalget i at alle skal ha mulighet til å leve gode liv, at folk skal delta i og føle tilhørighet til samfunnet, og at alle skal være del av trygge og inkluderende nærmiljøer. Et viktig fundament for å forebygge at områder blir levekårsutsatte, er å motvirke at den økonomiske ulikheten i samfunnet øker og sikre grunnleggende velferd for alle.

Utvalget omtaler alle typer virkemidler i rapporten, men har i arbeidet med tiltak hatt et særskilt blikk på hvordan konkrete virkemidler treffer i utsatte områder. Utvalget har vurdert om de i tilstrekkelig grad ivaretar at levekårsforskjellene og utfordringene varierer mellom geografiske områder i byer. Utvalget foreslår primært tiltak for

- å sørge for en helhetlig byutvikling slik at mangfold og fysiske kvaliteter blir jevnere fordelt i boligområdene.
- å gjøre kommuner i stand til å tilby likeverdige tjenester i utsatte områder
- å yte ekstraordinær innsats i levekårsutsatte områder

Utvalget har gitt grundige utredninger på viktige felt og har gode beskrivelser og drøftinger. Samtidig kunne en i større grad løftet fram de positive sidene ved det å bo i by og de mulighetene for selvrealisering det gir, hvordan byen skaper fellesskap på tvers av ulike grupper og gir tilhørighet. Det pekes også på at beskrivelsene i stor grad tar utgangspunkt i situasjonen i Oslo, og selv om mange av utfordringene kan være felles, vil det være forhold som varierer mellom byene.

Utredningen tar i hovedsak for seg i statlige virkemidler, og statlig politikk for disse. En svakhet ved politikktutviklingen kan være at den kommunale innsatsen er lite belyst, og at tiltakene i begrenset omfang støtter opp under bredden i kommunal innsats. Den norske velferdsstaten er i stor grad velferdskommuner som i større grad bør prege det statlige blikket.

Bergen kommune mener det er utfordrende å kommentere flere sider av NOU 2020:16, både fordi Utvalget har tatt opp mange interessante problemstillinger underveis som ikke resulterer i konkrete forslag og fordi flere av Utvalgets forslag til tiltak forutsetter videre utredning. I høringsbrevet bes det om at det fremkommer tydelig av uttalelsene om kommentarene er generelle og/eller om de knytter seg til de konkrete tiltakene som foreslås i utredningen.

Bergen kommune uttaler seg om utvalgte deler av NOU 2020:16 Levekår i byer – Gode lokalsamfunn for alle, med generelle innspill, forslag til tiltak og vurdering av forslåtte tiltak. Det er understreket hva som er innspill på konkrete tiltak i høringsnotatet.

Ulikhet i levekår, kapittel 4

Utredningen belyser flere forhold som kan påvirke ulikheter i levekår som arbeidsmarked, inntektsordninger og et omfordelende skattesystem, samt innbyggernes boligformue, boforhold og helse.

Bergen kommunes vurdering

Utvalget gir en god og nyansert situasjonsbeskrivelse med henvisninger til forskning på området. Når det gjelder sosial ulikhet i helse i punkt 4.3 kunne Utvalget i større grad omtalt hvordan helsen fordeler seg ulikt over hele den sosiale gradienten. Utjevning av sosiale helseforskjeller krever også innsats rettet mot hele befolkningen, og ikke kun utsatte grupper. Det kan fremstå som sosiale forskjeller i helse i hovedsak er en forskjell mellom de med høy utdanning/inntekt og de mest utsatte gruppene/områdene.

Boforhold kommenteres nærmere under kapittel 14 og 15 i høringssvaret.

Utvalget viser til at i internasjonal sammenheng er Norge blant de landene med minst ulikhet i inntekter og levekår i befolkningen selv om det også her er forskjeller. Vi ser i nyere SSB-forskning at «inntektsforskjellene er mye større enn det offisiell inntektsstatistikk viser om en tar høyde for penger som en person eller bedrift mottar i bytte mot å selge en vare, utføre en tjeneste eller som avkastning på investert kapital». (SSB analyse 2020/13) Samtidig mottar vi mer fra det offentlige i tjenester enn kontantytelser enn tidligere som bidrar til å redusere inntektsulikhetene (Aaberge, Eika, Langørgen og Mogstad, 2019), men likevel er det «tvilsomt om effekten av tjenesteproduksjon vil nulle ut den ulikhetsskapende effekten av nevnte kapitalgevinster og verdien av tjenestestrømmen av egen bolig.» (SSB analyse 2020/13). Når forskjellene øker, krever det enda mer å sørge for like muligheter for alle.

En av grunnpilarene i den norske velferdsmodellen er at man skal ha tilgang på gode og universelle tjenester som i enda større grad enn subsidiering og kontantoverføring med å bekjempe ulikhet. Bergen kommune støtter Utvalgets vektlegging av universelle velferdsordninger og økonomiske rammevilkår for velstand og utjevning i velferdspolitikken, samtidig som Utvalget løfter fram hvordan en med målrettede virkemidler kan motvirke og forbygge segregering og fremme likeverdige tjenestetilbud.

Arbeid, likeverdige tjenester og kommunens økonomi, kapittel 12

Situasjonsbeskrivelsen i kapittel 4 blir utdypet på områdene, arbeid, likeverdige tjenester og kommunens økonomi med forslag til strategier og tiltak i kapittel 12.

I punkt 12. 5 om Utvalgets vurderinger framheves arbeid som en av de viktigste faktorene for å bedre levekår særlig i utsatte områder, og forslår vurdering av ressursfordelingen av statlige arbeidsmarkedstiltak og gode rammer for kunne tilby arbeidsrettede og kvalifiserende tiltak i kommunal regi. Utvalget peker også på ansvaret offentlige arbeidsgivere har for å bidra til arbeidsinkludering og at en ser på arbeidslivsreguleringer som kan hindre og fremme dette. Videre vektlegges det at målet om likeverdige tjenester innebærer å styrke tjenestene i utsatte områder, og det forslås koordinert innsats for lokalt næringsliv i disse områdene og en koordinerende statlig enhet for å analysere og dempe segregering.

12.6 Utvalgets forslag til tiltak

12.6.1 Gode vilkår for arbeidsinkludering i offentlig sektor

12.6.2 Lokalt tilpassede arbeidsmarkedstiltak i utsatte områder

12.6.3 koordinert innsats for næringslivsutvikling i utsatte områder

12.6.4 Kompensere for høye utgifter i utsatte byområder gjennom inntektssystemet

12.6.6 Koordinerende statlig enhet

Konklusjon:

Bergen kommune støtter tiltakene slik de fremgår av utredningen.

12.6.5 Levekårsdata og indikatorer på områdenivå

Bergen kommunes vurdering

Bergen kommune støtter forslaget om bedre og enklere tilgang på levekårsdata og indikatorer på områdenivå. Dataene må imidlertid være tilgjengelige på grunnkrets nivå for at det skal dekke Bergen kommune sitt behov, blant annet i utarbeidelsen av kommunens folkehelseoversikt.

Et felles analyseopplegg for kommunene framstår i utgangspunktet som nyttig. Det synes noe uklart hva det vil innebære, og det er derfor vanskelig å gi innspill på behovet for en slik ordning. Det uansett vil være behov for kompetanse og ressurser til å gjennomføre egne analyser også internt i kommunen. En ordning med et felles analyseopplegg må ikke gå på bekostning av kommunenes muligheter til å få tilgang til rådata og videreutviklingen av verktøy og kompetanse for å analysere disse i kommunene.

Bergen kommune er positiv til utarbeidelsen av felles levekårsindikatorer som gjør det mulig å sammenligne på tvers av kommuner og over tid. Publiseringen av levekårsindikatorer bør legges opp slik at oppdaterte tall kan inngå i kommunenes folkehelseoversikter etter folkehelseloven §5.

Levekårsindikatorer må ikke bare vektlegge negative fakta om helse, utdanning og kriminalitet. Det må også etableres nasjonale standarder og SSB engasjement for å dokumentere styrkene ved områdene. Her vil kultur, idrett og sivilsamfunnsinfrastruktur være opplagte elementer å ta med. I tillegg er det viktig med indikatorer som viser sammenhenger mellom de ulike faktorer. Bergen kommunes barnefamiliepanel er et slik eksempel på viktig styringsdata som også gir grunnlag for lokalt engasjement.

Konklusjon:

Bergen kommune støtter forslaget om bedre tilgjengelig levekårsdata og indikatorer på områdenivå, med forslag om at det legges opp slik at oppdaterte tall kan inngå i kommunenes folkehelseoversikter etter folkehelseloven §5 og også inneholder ressursorienterte variabler.

Barnehage, skole og andre tjenester til barn og unge, kapittel 13

13.4 Utvalgets forslag til tiltak

13.4.1 Ingen skal betale mer enn en viss andel av inntekten sin til barnehage og SFO

Bergen kommunes vurdering

Utvalget foreslår at moderasjonsordninger i barnehage og SFO samordnes. De fremhever at ordninger som skal stimulere til at flere bruker barnehage og SFO, bør ta hensyn til den samlede økonomien til familiene, og at kostnadene ved et slikt forslag ikke bør legges over

på andre barnefamilier, ved at maksprisen på tjenestene øker. Utvalget kommer ikke med konkrete forslag til hvordan moderasjonsordningene kan samordnes, men fremhever at det er noe som må utredes.

Bergen kommune er enig med utvalget i at det er viktig å se på den samlede økonomiske situasjonen til familiene for å få så treffsikre tiltak som mulig. Bergen kommune støtter derfor forslaget om at moderasjonsordninger i barnehage og SFO ses i sammenheng. Det vurderes som positivt at utvalget vil utrede både hvordan søskenmoderasjon i barnehage og SFO kan ses i sammenheng, samt at det undersøkes hvilke grep som kan tas for å sikre at familier med lav inntekt får et rimeligere barnehage- og SFO-tilbud. Innføring av et slikt forslag vil medføre økte kostnader for kommunene, og Bergen kommune forutsetter statlig fullfinansiering.

Konklusjon:

Bergen kommune støtter forslaget om at moderasjonsordninger i barnehage og SFO ses i sammenheng, men forutsetter at forslaget fullfinansieres fra statlig hold.

13.4.2 Gratis heltidstilbud i barnehage for alle fire- og femåringer

Bergen kommunes vurdering

Det er et uttalt mål at barnehage skal være tilgjengelig for alle barn. Samtidig er barnehage i dag det eneste tilbudet i opplæringsløpet som ikke er gratis. Utvalget fremhever at det i et tidlig- innsats perspektiv er uheldig at betalingsevne- eller vilje skal begrense barns tilgang til en viktig pedagogisk og sosial arena. Et flertall i utvalget foreslår at barnehage gjøres gratis for alle barn i alderen fire til fem år, noe som vil si de to siste barnehageårene før skolestart.

Utvalget fremhever at betydningen barnehagen har for barns utvikling og læring, er godt dokumentert i internasjonal og norsk forskning. Flere funn viser at barnehager med høy kvalitet betyr spesielt mye for barn fra vanskeligstilte familier, sårbare barn og barn med særlige behov. Virkningene er sterkest for barna som i utgangspunktet har de største læringsutfordringene, og forskjeller allerede i tidlig barnehagealder vil forplante seg videre i skole- og utdanningsløpet. Det blir også pekt på at det er sosioøkonomiske forskjeller i bruken av barnehage, og at det i hovedsak handler om at barn i familier med lav inntekt og barn med innvandrerbakgrunn starter senere, og dermed får færre år i barnehagen før skolestart.

Bergen kommune er enig i vurderingen av at barnehage er et tilbud som bør være tilgjengelig for alle barn, og støtter innføring av tiltak for å øke barnehagedeltakelsen. Et gratis barnehagetilbud vil trolig bidra til å redusere de sosioøkonomiske forskjellene i bruken av barnehage, og kan ha positiv innvirkning på barns språkutvikling og levekårssatsingen i byene. Økt barnehagedeltakelse vil dermed kunne bidra til at flere barn starter på skolen med et likere utgangspunkt.

Bergen kommune støtter forslaget om å innføre gratis barnehage for to års-trinn, men ut ifra utvalgets argumentasjon om at forskjeller allerede tidlig i barnehagealder vil forplante seg videre i skole- og utdanningsløpet, fremstår det som noe usikkert hva som er grunnen til at utvalget ønsker å gi gratistilbud til barna de to siste barnehageårene. Språkstimulering bør ideelt sett starte mye tidligere, hvis barna skal utvikle et godt språk og være klare til å følge opplæringen i skolen. Bergen kommune mener derfor at det bør gjøres en grundig vurdering av innretningen på ordningen og hvilke års-trinn som vil ha størst utbytte av et slikt gratistilbud.

Bergen kommune støtter utvalget i deres vurdering av at universelle tiltak (tiltak som gjelder alle barn) er svært kostnadskrevenende, og at det fordrer overføring av midler til kommunene over statsbudsjettet.

Konklusjon:

Bergen kommune støtter forslaget om å innføre gratis barnehage for to års-trinn, men mener det bør gjøres en grundig vurdering av innretningen på ordningen og hvilke års-trinn som vil ha størst utbytte av et slikt gratistilbud. Bergen kommune forutsetter statlig fullfinansiering av forslaget.

13.4.3 Avvikle kontantstøtten helt eller omgjøre den til ventestøtte**Bergen kommunes vurdering**

Flertallet i utvalget presenterer to ulike forslag. Det ene forslaget er å avvikle kontantstøtten helt, og det andre forslaget er å omgjøre kontantstøtten til en ventestøtte på barnehageplass (i tråd med Sysselsettingsutvalget NOU 2019:7). Begrunnelsen for forslagene er at noen av de barna som trenger det mest, er barn som i dag ikke går i barnehage, for eksempel fordi foreldrene velger kontantstøtte istedenfor barnehageplass.

Kontantstøtte har en dokumentert negativ effekt på mødres sysselsetting (NOU 2019:7), bidrar til å motvirke inkludering, og kan være et hinder for at barn begynner i barnehagen. Bergen kommune er opptatt av at barnefamilier som har søkt om, men ikke fått barnehageplass har et alternativ, og støtter derfor ikke utvalgets forslag om å fjerne kontantstøtten fullstendig. Bergen kommune støtter derimot utvalgets forslag om å omgjøre kontantstøtten til en ventestøtte på barnehageplass. Det sikrer at ingen familier blir stående på bar bakke, samtidig som det vil avkorte tiden man får kontantstøtte. Bergen kommune er enig i utvalgets vurderinger om at en slik ventestøtte vil bidra til at flere barn begynner tidligere i barnehage. I tillegg vil det bidra til at flere kvinner blir yrkesaktive, og dermed styrke integreringen.

Konklusjon:

Bergen kommune støtter utvalgets forslag om å omgjøre kontantstøtten til en ventestøtte på barnehageplass.

13.4.4 Forsøk med obligatorisk, gratis heldagsskole**Bergen kommunes vurdering**

Utvalget som har utredet levekårs- og intergeringsutfordringer i byområder foreslår forsøk med obligatorisk gratis heldagsskole. De viser i sin utredning til forslaget fra Stoltenberg-utvalget, der det ble foreslått å innføre obligatorisk heldagsskole for alle elever på 1.–4. trinn, men uten å utvide timetallet i fagene. I høringsuttalelsen fra Bergen kommune til Stoltenberg-utvalgets forslag, svarte Bergen kommune at en heller mente at et kvalitativt godt SFO-tilbud, med moderasjonsordning eller som et gratis tilbud, ville være et godt alternativ til heldagsskole. Dette forutsatt en statlig finansiering av tilbudet.

I høringen om levekår i byer foreslås det et forsøk med heldagsskole for hele barnetrinnet. Utvalget viser til at de har vurdert om en heller burde styrke SFO som læringsarena, slik det ble foreslått fra Bergen kommune i høringen til Stoltenberg-utvalgets rapport. Utvalget viser til at det kommer en rammeplan for SFO høsten 2021, men at det ikke er varslet mere penger til kommunene. De er derfor skeptiske til at en ny rammeplan vil være tilstrekkelig for å oppnå god kvalitet på SFO-tilbudet.

Utvalget argumenterer med at et tilbud om heldagsskole trolig vil komme barn fra familier med lav inntekt særskilt til gode. Bergen kommune er enige i utvalgets vurdering om at tidlig innsats i utdanningsløpet er samfunnsøkonomisk lønnsomt, og at å styrke elevenes læring og dempe effekten sosial ulikhet har på resultater er en viktig prioritering. Bergen kommune er også enig i at for å utvikle en kvalitativt god SFO som er gratis for alle bør det følge med penger til kommunene.

Bergen kommune mener og at en bør vurdere et gratis SFO-tilbud, men med det samme aktivitetstilbudet som er foreslått for heldagsskolen (fysisk aktivitet, kultur -og fritidsaktiviteter, leksehjelp og læringsaktiviteter).

Konklusjon:

Byrådet støtter utvalgets forslag om å forsøk med obligatorisk gratis heldagsskole, alternativt kunne man og gjort forsøk med et gratis, og kvalitativt godt SFO-tilbud.

13.4.5 Fastsette sosioøkonomiske kriterier for lærernormen

Bergen kommunes vurdering

Utvalget mener at skoler i utsatte områder trenger høyere lærertetthet enn i andre områder og foreslår derfor å justere lærernormen for å fange opp sosioøkonomiske forhold.

Bergen kommune mener som et utgangspunkt at minstenormen for lærertetthet sikrer et mest mulig likeverdig opplæringstilbud over hele landet og sikrer ressurser til skolen. Utdanningsdirektoratets egen statistikk om lærernormen viser at det har blitt flere lærere i ordinær undervisning etter at lærernormen ble vedtatt, og at det er i de største byene, som hadde størst behov for lærere for å oppfylle normen, at mange av de nye årsverkene har kommet. Bergen kommune mener at en derfor ikke bør rokke ved minstenormen for lærertetthet.

Samtidig er Bergen kommune enig i utvalgets vurderinger om at lærernormen i noen grad begrenser kommunens muligheter til å prioritere ressursene der behovet for oppfølging er størst. Bergen kommune har ikke fått tildelt nasjonale midler for å oppfylle normen ut over det som følger av rammetilskuddet. Skolene må nå først fordele timerressurser basert på normkravene. Deretter, hvis det er ressurser igjen, til der det er behov ut over kravene i normen. Dette medfører en allokering av ressurser som ikke alltid er i tråd med elevenes og skolenes reelle behov. Reduksjon i handlingsrommet medfører også en fortrengning av andre yrkesgrupper i skolen, elevassistenter, psykologer, miljøarbeidere, vernepleiere, etc. som utfører viktige og nødvendige oppgaver i skolen blir overtallige når rektor først må oppfylle normkravene. Dette kan medføre et svekket helhetlig tilbud til elevene på disse skolene.

Bergen kommune er derfor enig i at lærernormen bør justeres slik at man i kommunene har en større mulighet til å omfordele ressurser på bakgrunn av lokale behov. Levekår kan være et av disse. Som utvalget påpeker er det forskjeller på skolenes behov, og kommunen bør ha handlingsrom til å sette inn ekstra lærerkrefter ved skoler i utsatte områder. Samtidig mener Bergen kommune at dette må komme "på topp av" eksisterende norm, slik at ingen skoler skal ligge under minstenormen, men at kommunene tilføres ekstra ressurser som gjør at man i større grad kan prioritere skoler i områder med sosioøkonomiske utfordringer

Konklusjon:

Bergen kommune mener kommunene må få handlingsrom og ressurser til å kunne sette inn ekstra lærerkrefter og ressurser ved skoler i utsatte områder. Samtidig må en beholde minstenormen for lærertetthet. Bergen kommune forutsetter statlig fullfinansiering av forslaget.

13.4.5 Utrede konsekvenser av nærskoleprinsippet

Bergen kommunes vurdering

Utvalget mener det bør utredes nærmere hvordan nærskoleprinsippet og muligheten for skolebytte praktiseres i ulike byer. Dette for å få kunnskap om hvilke fordeler og ulemper nærskoleprinsippet har, og for blant annet å undersøke i hvilken grad nærskoleprinsippet bidrar til skolesegregering.

Bergen kommune støtter forslaget, og vil understreke at dette må sees i sammenheng med boligpolitikk og byplanlegging.

Konklusjon:

Bergen kommune støtter forslaget om å utrede konsekvenser av nærskoleprinsippet.

13.4.6 Endre opptaksregler til barnehage

Bergen kommunes vurdering

Tall fra folkehelseoversikten fra Bergen kommune (2019) viser at områdene med størst andel innbyggere med innvandrerbakgrunn i stor grad er de samme områdene med størst utfordringer med hensyn til levekår. Det er også disse områdene som kommer dårligst ut på parametere som utdanning, inntekt, innvandrerbakgrunn mm.

Høsten 2015 ble det igangsatt et pilotprosjekt i Bergen med koordinert opptak i tre kommunale barnehager i ett av disse levekårsutsatte områdene. Bakgrunnen for prosjektet var at barnehagene hadde svært høy andel minoritetsspråklige i barnehagene og på ventelistene. Målsetningen med prosjektet har vært todelt; å regulere andelen minoritetsspråklige barn for at den ikke skal overskride 70 % i en og samme barnehage, samt å bedre det norskspråklige miljøet for alle barn i de tre barnehagene. Prosjektet ble evaluert i 2018 og det ble konkludert med at barnehagene fortsetter nettverksarbeid og tett dialog med foreldre i opptak av barn. Pilotprosjektet har gitt gode erfaringer med hvordan en kan arbeide for å videreutvikle et godt språkmiljø i barnehager med en høy andel minoritetsspråklige barn.

I sine vedtekter for kommunale barnehager, har Bergen en bydels-vis prioritet ved opptak. Det nåværende byrådet har også et mål i sin politiske plattform for 2019-2023, om at barn skal få tilbud om barnehageplass i nærmiljøet sitt. Dette er også i tråd med et av hovedmålene i kommuneplanens samfunnsdel om å styrke gå-byen Bergen. For å oppnå dette vil byrådet utrede en modell der alle barn har førsterett til barnehageplass innenfor egen skolekrets. Hvis det ikke er nok barnehager i skolekretsen skal man få plass i en barnehage i nærmeste skolekrets. Slik kan Bergen langt på vei sikre at reiseveien mellom hjem og barnehage ikke blir for lang. Men skal kommunen klare å oppfylle dette målet, fordrer det et samarbeid mellom private, ideelle og kommunale barnehager. Bergen har 70 % private og ideelle barnehager. Det bør derfor vurderes å regulere den private barnehagesektoren noe mer – slik at kommunene kan stille samme krav til de private som til de kommunale barnehagene.

Konklusjon:

Bergen kommune støtter forslaget om å endre forskrift om saksbehandlingsregler ved opptak i barnehage, slik at en i noen tilfeller kan se bort fra foreldres førsteønske ved opptak i tilfeller der en ser det er en skjev fordeling av barn med og uten minoritetsspråklig bakgrunn og/eller barn med ulik sosioøkonomisk bakgrunn. Bergen kommune ønsker også i den forbindelsen at den private barnehagesektoren blir regulert noe mer – slik at kommunene kan stille samme krav til de private som til de kommunale barnehagene.

13.4.7 Øke grunnbemanningen og pedagogtettheten i barnehager i levekårsutsatte områder

Bergen kommunes vurdering

Bergen kommune har en ordning hvor barnehager med høy andel minoritetsspråklige barn og barn av nylig ankomne flyktninger kan søke om midler til ekstra personale. I tillegg har barnehagene anledning til å søke om tospråklige assistenter til barn som har behov for

språklig støtte på førstespråk/morsmål, samt veiledning av migrasjonspedagog på systemnivå.

Konklusjon:

Som utvalget også understreker, mener Bergen kommune det er viktig å se på hvilken kompetanse som trengs i forhold til de behovene barn og barnegrupper har. Kommunens erfaring fra målrettet arbeid i barnehager med en stor andel minoritetsspråklige barn, viser at soner med aller høyest andel innvandrere ikke har høyest andel 6-åringers som ikke snakker godt norsk (Folkehelseoversikten for Bergen 2019). Dette kan være en effekt av tiltak som er gjort i disse sonene, som migrasjons-pedagogisk veiledning til kommunale og private barnehager, og språkgrupper i åpne barnehager og i barnehager generelt. I tillegg har Bergen kommune brukt midler fra tilskuddsordningen for å styrke norskspråklig utvikling, til å styrke bemanningen i barnehager med et stort antall minoritetsspråklige barn, da fortrinnsvis pedagoger.

Bergen kommune støtter dette forslaget, under forutsetning at dette blir en ordning hvor både kommunale og private barnehager kan søke, og at dette tilskuddet ikke skal ha noen effekt på tilskudd til privat barnehagesektor. Bergen kommune forutsetter at økonomiske konsekvenser for kommunen fullfinansieres fra statlig hold.

13.4.8 Innføre et tilbud om et ekstra skoleår etter grunnskolen

Bergen kommunes vurdering

Utvalget foreslår at elever som ønsker et ekstra år etter ungdomsskolen, kan tilbys dette. Tilbudet bør være frivillig og særlig tilpasset elever med svake karakterer. Ifølge utvalget er hensikten blant annet å gi elevene mer tid til å utvikle seg faglig slik at de er bedre rustet til å bestå og fullføre videregående skole. Utvalget trekker også frem at elever bør gis mulighet til å forbedre karakterene fra grunnskolen samt mulighet til å utforske valgfag og ulike yrker.

Bergen kommune er i sin høringsuttalelse til NOU 2019 nr. 3 *Nye sjanser - bedre læring. Kjønnforskjeller i skoleprestasjoner og utdanningsløp* tydelig på at det å innføre et ekstra skoleår for elever som allerede er lite motivert for skole, der man legger vekt på forbedring av karakterer, er lite hensiktsmessig med tanke på tiltak som fremmer motivasjon. I tillegg mener Bergen kommune at det å gå et ekstra skoleår etter grunnskolen kan virke stigmatiserende for enkelte elever.

Konklusjon:

Bergen kommune mener en har for lite kunnskap om et ekstra skoleår vil minke frafallet i videregående opplæring, og foreslår derfor at en prøver ut et utforskende skoleår og evaluerer forsøket før en eventuelt foreslår å innføre dette.

13.4.10 Videreføre fylkeskommunenes mulighet til å velge inntaksmodell til videregående opplæring

Bergen kommunes vurdering

Det er ifølge utvalget sammenheng mellom karakterbasert inntak til videregående opplæring og segregering etter sosioøkonomisk bakgrunn, innvandrerbakgrunn og kjønn. Samtidig trekker utvalget frem at dersom flere fylkeskommuner velger bort karakterbasert inntak, vil færre elever få mulighet til å velge hvilken skole de vil gå på.

Utfordringene knyttet til segregering varierer sterkt mellom fylkeskommuner, og utvalget mener at fylkeskommunene er best i stand til å vurdere hvilke inntaksmodeller for videregående opplæring som er tilpasset lokale utfordringer.

Bergen kommune er enig med utvalget om at de ulike fylkeskommunene må ha mulighet til å velge inntaksmodell til videregående opplæring. Bergen kommune er tilfreds med ordningen i Vestland fylkeskommune, der både nærscoleprinsippet og karakterpoeng er avgjørende for inntak til videregående skole.

Konklusjon:

Bergen kommune støtter forslaget om å videreføre fylkeskommunenes mulighet til å velge inntaksmodell til videregående opplæring.

13.4.9 Utrede inntaksmodeller for videregående opplæring

Bergen kommunes vurdering

Ifølge utvalget er det behov for mer kunnskap om hvilke inntaksmodeller som kan motvirke skolesegregering og bidra til at videregående skoler får en bredere elevsammensetning etter både sosial bakgrunn, innvandrerbakgrunn og kjønn. Ved å få fram kunnskap om inntaksmodeller som kan forebygge skolesegregering, gis fylkeskommuner som har slike utfordringer, større mulighet til å velge en modell som er tilpasset utfordringene lokalt.

Utvalget mener derfor at ulike inntaksmodeller for videregående opplæring bør utredes. Bergen kommune støtter Vestland fylkeskommune sin inntaksmodell. Samtidig mener Bergen kommune, i tråd med utvalgets uttalelser, at det er viktig å få mer kunnskap om inntaksmodeller som kan motvirke skolesegregering.

Konklusjon:

Bergen kommune støtter utvalgets forslag om å utrede inntaksmodeller for videregående opplæring.

Barn, unge og familie, kapittel 6 og 13, og Kriminalitetsforebygging kapittel 18

Beskrivelsen av aktuelle utfordringer og problemstillinger som angår barn og familie er i all hovedsak konkretisering av kjent kunnskap som er oppsummert og lagt frem i en god og oversiktlig form. Beskrivelsene av konsekvenser av å bli utsatt for vold og traumer i barndommen, viktigheten av tidlig innsats og tverrsektorielt samarbeid som ser hele mennesket, i sin kontekst, er avgjørende for å forstå og løse utfordringer knyttet til levekår i byer.

Bergen kommune mener at det til tross for gode beskrivelser av utfordringsbildet, mangler konkrete tiltak på en del av problemstillingene som er beskrevet.

Tidlig innsats

Kunnskapen om at volds- og traumeerfaringer i tidlig i livet i mange tilfeller får store konsekvenser senere i livet er kjent. Dette er godt beskrevet med utgangspunkt i ACE studien (Adverse Childhood Experiences) som har påvist at «negative livshendelser» kan gi varige følger for hjerneutvikling (evne til å regulere følelser, konsentrasjon og oppmerksomhet), psykisk helse (relasjonell tilknytning og tillit, psykisk og mellommenneskelig fungering) og fysiske helse (ikke-smittsomme somatiske sykdommer seinere i livet). Foruten den menneskelige kostnaden ved en vanskelig barndom, har dette store samfunnsøkonomiske konsekvenser. Høringsnotatet viser til et effektivitetsperspektiv hvor barn og unges uutnyttede potensiale og skeivutvikling sees som sløsing – både på et menneskelig plan, men også i lys av at samfunnet er tjent med at flere får utnyttet evnene sine og får utdanning og god helse.

Forslag til tiltak

Bergen kommune mener at det her med fordel kan refereres til KS sitt Utenforregnskap, som tilbyr en økonomisk modell for å belyse kostnader og potensielle gevinster over tid ved tidlig innsats for barn og unge.

Foreldre og familie er barnets første «nærmiljø» og har stor betydning for barn og unges muligheter i livet. I avsnitt «1.1.3.1 Effekter nabolag har på barn og unges sosiale mobilitet» refereres det til at barn av foreldre med lav inntekt påvirkes sterkere av nabolaget de bor i enn barn fra hjem hvor foreldrene har høy utdanning og inntekt. Uten å underkjenne betydningen av nabolag og nærmiljø for oppveksten, mener Bergen kommune det bør legges enda mer vekt på tiltak rettet mot barn og familie, da dette på godt og vondt har en sterkere effekt på barnas utvikling og muligheter. Bergen kommune mener anerkjennelsen av den avgjørende betydningen av tidlig innsats må følges opp av konkrete tiltak.

Forslag til tiltak

Bergen kommune mener det bør inkluderes et tiltak om at alle kommuner skal ha sin egen småbarns-strategi, som sikrer tidlig innsats for utsatte barn på tvers av sektorer.

13.4 Utvalgets forslag til tiltak

13.4.12 Styrking av familievernkontor

Bergen kommunes vurdering

Psykisk helse har i 10 år vært likestilt med fysisk helse i helse og omsorgstjenesteloven, men fortsatt er det langt igjen før befolkningen har samme tilgang til tidlig psykisk helsehjelp som de har for somatiske plager. Mange kommuner har de siste årene utviklet bedre hjelp til barn og foreldre gjennom lavterskel psykisk helsetilbud. I Bergen kommune har man blant annet opprettet Barne- og familiehjelpen, som gir lavterskeltilbud for barn og familier med ulike psykososiale utfordringer, både som individuell hjelp, gruppetilbud og foreldreveiledning.

Tverrfaglig og tverretatlig samarbeid er også sentralt. Bergen kommune mener at dette området bør prioriteres høyere, med hensyn til betydningen det har for barn og unges muligheter for gode liv – både som barn og senere som voksne. Bergen kommune etterlyser sterkere nasjonale økonomiske virkemidler som gir kommunene anledning til å gi flere utsatte barn og familier god og tidlig hjelp. Videre mener Bergen kommune at det bør satses på lokalt forankrede tjenester som er godt integrert i kommunens øvrige tjenestetilbud – noe som kan legge til rette for mer tverrfaglig samarbeid på tvers av tjenestene rundt utsatte familier.

Styrking av statlige familievernkontor er nevnt som eneste tiltak direkte rettet mot familie og lavterskeltilbud for familier som har behov for veiledning. Familievernkontorene - som foreslås som aktører i dette arbeidet - er i liten grad integrert i det lokale, kommunale tilbudet, hverken i Bergen eller andre steder. Mange (større) kommuner har også høyere og mer tverrfaglig kompetanse enn Familievernkontorene har. I lys av dette mener Bergen kommune det et behov for tiltak som styrker kommunens lavterskeltilbud innen tidlig innsats for barn og familier, og tiltak som sikrer tilbud som er integrert i kommunens helhetlige tilbud.

Konklusjon og forslag til tiltak

Bergen kommune mener det er nødvendig å prioritere flere tiltak for å styrke kommunale lavterskeltilbud for barn og familier. Styrking av Familievernkontorene er eneste foreslåtte tiltak på dette området i høringsnotatet, og Bergen kommune mener det må tilføres et tiltak med midler til å styrke kommunenes innsats for lavterskeltilbud med tidlig innsats, som er godt integrert i kommunenes tverrfaglige innsats og samarbeid rundt og med utsatte familier.

Tverrfaglig samarbeid og utsatte områder

Det er en utbredt enighet i tjenester for utsatte barn og unge at det er behov for bedre samarbeid på tvers. Dette bekreftes i en rapport fra 0-24-samarbeidet som det refereres til i høringsnotatet under overskriften «det vanskelige samarbeidet på tvers». Det gode samarbeidet er avgjørende for helhetlige tjenester hvor innbyggerne ikke faller mellom stoler. Kunnskap fra 0-24-samarbeidet sier at det er aller vanskeligst å samarbeide godt på tvers for de barna som trenger det aller mest. Dette kan være barn med sammensatte og langvarige hjelpebehov, der forhold ved både barn og familie kan gi særlige utfordringer.

Forslag til tiltak

Bergen kommune mener tverrfaglig innsats og samarbeid må styrkes gjennom et tiltak om at alle kommuner, uansett organisering av tjenester til barn, unge og deres familier, skal sikre strukturelt samarbeid på tvers av alle relevante tjenester og lovområder i kommunen. Tiltaket bør sikres ved implementering av 0-24-samarbeid på alle nivå i kommunen.

Kunnskapen om «det vanskelige samarbeidet på tvers» er dermed særlig synlig i levekårsutsatte områder. Det påpekes i høringsnotatet at de fleste barn og unge med psykososiale funksjonsnedsettelse kommer fra såkalte «vanlige familier». Det er ikke nevnt at samme forskningen sier at tettheten av barn med psykososiale problemstillinger er høyere i levekårsutsatte familier. Dette bekreftes i UngData-undersøkelsene som sier at barn som opplever familien sin som fattig har flere plager og belastninger på flere områder og mindre glede og tro på framtiden. Et virkemiddel for å bidra til gode, relevante, lokalt forankrede tiltak for disse barna og unge, er at levekårsutsatte områder gis styrket og varig finansiering til ordinære tjenester gjennom kriteriebasert budsjettfordelinger og gjennom frie midler til kommunen. Dreining mot mer varig innsats støttes også av studier nevnt i høringsnotatet om at den relative attraktiviteten i boligområder i stor grad holder seg stabil over flere tiår, og det er dermed å forvente av utsatte områder vil ha behov for styrket innsats over lengre tid.

Forslag til tiltak

Bergen kommune mener langsiktig og varig innsats er avgjørende for utsatte familier, og støtter utvalgets forslag om dreining fra kortsiktige prosjektmidler til styrking av de ordinære tjenestene.

Kriminalitetsforebygging – med vekt på virkemidler i justissektoren, kapittel 18

Kriminalitetsforebygging og SLT-samarbeidet

Forebyggende innsats og tverrsektorielt samarbeid er avgjørende for gode levekår og oppvekstmiljø. Der veiledning av familier og tidlig innsats for de minste barna er av stor forebyggende betydning innen helse- og sosialfeltet, er samarbeid mellom skole, fritid, politi, sosialtjenester, helsetjenester, næringsliv og andre relevante tjenester og aktører viktig for å fange opp de litt eldre utsatte barn og unge. SLT-modellen er et godt eksempel på strukturert tverrsektorielt samarbeid, og med utgangspunkt i modellen ønsker Bergen kommune å spille inn følgende forslag til tiltak.

Forslag til tiltak

Bergen kommune erfarer at forankring er avgjørende for gode samarbeid på tvers. Det er avgjørende at samarbeidet koordineres for å sikre jevnlig møter og at man oppnår en felles problemforståelse på tvers av fagfelt og sektorer. Bergen kommune mener alle kommuner og/eller regioner bør ha en koordinator som sikrer tverrsektorielt forebyggende samarbeid, enten i form av SLT-koordinator eller en tilsvarende funksjon. Her kan 0-24 nettverket, som gjennomgående vil bestå av de samme sentrale tjenesteområdene for barn og unge, kunne ha en viktig nøkkelfunksjon som samhandlingsarena. Samhandlingsarenaen kan da fungere som møteplass for ulike kommunale innsatser, enten det er SLT-arbeid, Koordinerende

enhet (KE) og samarbeid med spesialisthelsetjenesten eller generelt forebyggende samarbeid.

Bergen kommune vet at trygge voksne er viktig for alle barn. Synlig politi i gaten kan være tryggende for noen, men ikke alle, som utvalget problematiserer i høringsnotatet. Politiet i Bergen formidler via SLT-samarbeidet at kommunen har spisskompetanse på barn, og er enig i at kommunen skal sitte i førersetet og ha det største og mest helhetlige ansvaret for usatte barn og unge. Viktige nøkler for å sikre dette er styrking av «teamet» rundt barn og unge, samt solid samarbeid som bygger på en forståelse av levekår for barn og unge i et 24/7-perspektiv. Tjenester som skolehelsetjeneste, lavterskel psykisk helsetilbud, barnevern, PPT og Utekontakten innehar solid kompetanse og verktøy for å jobbe med og samarbeide rundt utsatte barn og unge som hjelper for å forebygge kriminalitet og andre vansker.

Forslag til tiltak

Bergen kommune mener faggrupper som jobber med utsatte barn og unge bør styrkes, og at kommunen bør gis økonomiske rammer til å sette inn kompetanse i form av miljøterapeuter og andre relevante fagpersoner ved behov som kan jobbe i tilknytning til, og mellom, andre tjenester som utdanning, fritid, helse og politi. Bergen kommune mener alle barn og unge må sikres trygge voksne i sine nærmiljø som er tilgjengelig når de har behov for å snakke trygt om det som er vanskelig.

Skolene er viktig arenaer for barn og unge, og en god arena for å kommunene å sikre innsats opp mot barn og unge som trenger ekstra bistand. I forlengelsen av SLT-samarbeidet er det flere aktører som melder at det behov for å sikre tverrfaglig kompetanse via skolene og opp mot andre aktører som jobber med barn og unge.

Forslag til tiltak

Bergen kommune mener tverrfaglige kompetanseteam bør gjøres tilgjengelig i tilknytning til skolene, for å koordinere innsats, kompetanse og tilbud som finnes i kommunens egne tjenester, i 2. linje-tjenesten, frivillige organisasjoner, konfliktrådet, politiet og andre til det beste for barn og unge som strever.

8.4.1 Å skape trygge lokalsamfunn med lav kriminalitet er et felles ansvar

Utvalget mener at det må tas kriminalitetsforebyggende hensyn når nye boområder og uteområder planlegges eller oppgraderes. Det gjelder både utforming av bygninger og arkitektur (for eksempel hvordan innganger blir plassert og utformet, at det er vinduer i oppholdsrom, mv). Hvordan uteområder, for eksempel lekeplasser, er plassert eller utformet, har spesielt mye å si. Områdene må gjøres åpne og tilgjengelige for naturlig innsyn. Gangveier må ha belysning, og busker og kratt må fjernes. Generelt blir det ofte vist til at det å vedlikeholde bygg og uterom skaper trygghet for flere, blant annet å legge til rette for at beboerne kan oppholde seg, drive aktiviteter og ferdes der. Dermed kan man også lettere hindre at det skjer uønskede hendelser.

Her synliggjør Utvalget viktige hensyn i planleggingen og behovet for å vektlegge arkitektur i utformingen av by- og bomiljø. Dette kunne vært løftet med et videre perspektiv knyttet til behovet for å etablere trygge og gode bomiljø under NOU 2020: 16 kapittel 14 ved vurdering av boliger og bomiljø.

Bolig og byutvikling kapittel 14 og Bosetting av flyktninger kapittel 17

Noe av det viktigste vi gjør er å forebygge levekårsforskjeller og legge til rette for mangfoldige bomiljø der folk har gode møteplasser og tilgang til barnehage, skole, kollektivtilbud og tjenestetilbud i nærmiljøet. Gode boforhold er et viktig velferdsgode med

stor betydning for livskvalitet og påvirker flere andre områder i innbyggers liv. Bergen kommune synes det er positivt at dette gis stor plass i utredningen om levekår i byer.

Utredningens kapittel 14 legger i stor grad vekt på byutvikling og bolig, og gir et godt overblikk over gjeldende rammer for videre utvikling og utbygging. Bergen kommune skulle likevel gjerne sett en større vektlegging av det fysiske utemiljøet ved og i nærhet av boliger og boområde. Det er sagt i rapporten at «kvaliteten på det sosiale og fysiske miljøet i lokalsamfunnet er regnet som noen av de sentrale faktorene som påvirker folkehelsen». Med dette som utgangspunkt kunne NOU 2020: 16 med fordel lagt større vekt på dette tema. Det kunne også vært naturlig å løfte fram arkitektur som verktøy for å utvikle inkluderende bymiljø og bomiljø som legger til rette for samhandling. Bergen kommune bruker aktivt vår arkitekturstrategi i plan- og byggesaker for å skape mer inkluderende og trygge bomiljø.

Bergen har stor variasjon i levekår innad i bydelene, og Folkehelseoversikten (2019) deler derfor inn byen i 51 levekårssoner som gir et bedre kunnskapsgrunnlag for målrettet innsats i kommunen, eksempelvis ligger soner blant dem med høyeste og laveste samlede skårer på levekårsvariabler i samme bydel. Bergen kommune anerkjenner at Oslo har et annet utfordringsbilde, men synes samtidig at utvalget med fordel kunne viet større plass til utfordringer, erfaringer og innsats i Bergen og andre byer. Ikke alle erfaringer fra Oslo er direkte sammenliknbare for Bergens del.

Flere av hovedpunktene i utredningen er godt kjent. Mange punkter er med i Ny nasjonal strategi for den sosiale boligpolitikken og forslag om Ny boligsosial lov. Tiltakene i kapittel 14 kunne dels hengt bedre sammen med utredningen og vært mer konkret i hvordan de skisserte utfordringene kan løses.

Kommunal bostøtte

I Bergen gis kommunal bostøtte også til innbyggere der kommunen har tilvist eller tildelt bolig og ikke bare til beboere i kommunal bolig som utredningen kan gi inntrykk av. Den kommunale bostøtten er ikke avhengig av at kommunen eier boligene, men at boligene er søkt om og blitt tildelt av kommunen. I Bergen får man kommunal bostøtte i boliger med tilvisningsavtale.

Inntekten til innbyggere som kommunen har tildelt/tilvist bolig avgjør andelen de selv betaler av husleien, som kan være alt fra kr. 0 til full pris. Derfor er det nødvendigvis ikke slik at `husstanden mister inntekt` når den flytter fra kommunal til privat bolig, men må betale mer i husleie hvis inntekten øker. Motivasjon til å bedre egen situasjon er en viktig faktor som vurderes i samarbeid med menneskene det gjelder og aktuelle involverte instanser.

Beliggenhet av kommunale boliger

Utvalget gir en god og omfattende utredning om utfordringer i å endre beliggenhet for kommunale boliger. Samtidig er refleksjoner omkring hva som er gode nærmiljø et komplisert felt der kvantifiserbare faktorer ikke nødvendigvis fanger opp mer kvalitative variabler og nyanser omkring innbyggerne sin livssituasjon og hva som påvirker trivsel.

Viktighet av å eie egen bolig, spesielt for barnefamilier

Forskning viser at om dine foreldre eller besteforeldre eier bolig har innvirkning på om du selv eier bolig. Å eie egen bolig gir økt stabilitet, trygghet og øker skoleprestasjoner for barn. Å leie i et område der mange eier kan være en belastning. Økte boligpriser fører også til at sannsynlighet for at lavinntektsfamilier kan kjøpe reduseres. Sykepleierindeksen viser at enslige har tilgang til en stor andel av boligmarkedet i Bergen. Familieindeksen derimot viser at også i Bergen er det vanskelig for familier med to voksne og to barn å kjøpe bolig, og mange av områdene av byen er utilgjengelig for barnefamilier med lav inntekt.

Bergen kommune savner juridiske og økonomiske virkemidler som sørger for at alle får mulighet til å ta del i fordelene med å bo i fortetningsområder og har spilt inn dette ved flere anledninger.

Startlån og hvor personer bosetter seg

Utredningen viser hvordan det i Oslo er geografisk konsentrasjon av hvor startlåsmottakere kjøper bolig. Det samme ses i Bergen; startlåsmottakere og lavinntektsfamilier presses til å kjøpe boliger (evt. kjøper i hovedsak bolig) i områder med lavere boligpriser som har flere levekårsutfordringer, ofte i ytterkant av byen. Disse områdene sammenfaller ikke med områdene hvor det er planlagt fortetting. Større forskjeller i boligpriser bidrar til økende geografisk segregering. Forskning viser at nabolagene i de store byene blir stadig mer homogene og peker mot en utvikling der forskjellene mellom de som har råd til å kjøpe i fortetningsområdene og de som presses ut i områder med levekårsutfordringer vil øke om ikke noe gjøres.

Trangboddhet

Utredningen presenterer grafer som viser trangboddhet med parameter færre enn et oppholdsrom per husstandsmedlem. Grafene viser at det er trangboddhet både i leide og eide boliger, spesielt i drabantområder med mange små blokkleiligheter. Inntekt, boligstørrelse og antall husstandsmedlemmer virker inn på andel trangboddhet. Det er et stort problem i noen områder der det spesielt er vanskelig å finne gode boliger til store barnefamilier. I grafen fremstilles 40 prosent trangboddhet i Bergen. Det kan tenkes at en annen geografisk oppdeling ville gitt andre svar og at levekårsssonene vil være for upresise i hvor og hvilke tiltak som bør settes inn.

I definisjonen som benyttes, kommer det ikke tydelig frem hvor trangt familiene faktisk bor. Størrelse på boliger med samme antall rom kan variere en god del. Det er mange aspekter ved trangboddhet og det viktigste er vurderinger i hvilken grad det kan gå utover oppvekstvilkår og livskvalitet.

17.4 Utvalgets forslag til tiltak

17.4.1 Nytt kriterium om at flyktninger ikke bør bosettes i utsatte områder

Bergen kommunes vurdering

Boliger bør ligge i nærmiljø som er bra for den eller de som skal bo der, samtidig er begrepet `utsatte områder` åpent for tolkning og vanskelig å definere. Bolig og bomiljøproblematikk er tema Bergen kommune er svært opptatt av. I møte med innbyggere er opplevd trivsel og aggregerte data for et område ikke alltid sammenfallende. Bergen kommune jobber aktivt for å motvirke og forebygge levekårsutfordringer og bidra til utjevning av sosiale forskjeller. Ved etablering av nye kommunale utleieboliger i Bergen er det en føring at disse ikke skal ligge i områder med opphopning av levekårsutfordringer.

Gode fellesområder kan motvirke noe av dette. I Bergen har det for eksempel vært et områdeløft på Slettebakken, som nevnes kort i utredningen, der blant annet etableringen av felleslokalet Femmeren har vært viktig for bomiljøet i et område med mange kommunale boliger.

En viktig årsak til at bosettingspolitikken i Norge har vært vellykket er et godt samarbeid mellom stat og kommune der bosettingsarbeidet har vært basert på frivillighet. Kommunene har best kunnskap om hvor det er gunstig å bosette flyktninger og det er lite sannsynlig at flere statlige føringer her vil sikre bedre levekår for nybosatte flyktninger. Med dagens bosettingsmodell har vi oppnådd et annet bosettingsmønster i flyktningebefolkningen enn i nabolandene. Det er derfor lite hensiktsmessig å gjøre noe med den vellykkede modellen for bosetting.

Konklusjon:

Bergen kommune er enig i at det å skape økt mangfold er viktig for å hindre segregering i byene. På bakgrunn av de vurderingene Bergen kommune har gjort, mener vi at levekårsutfordringer som kriterium ikke gir et nyansert nok bilde av hvor flyktninger ikke bør bosettes i en kommune.

14.6 Utvalgets forslag til tiltak**14.6.1 Føringer for en sosialt balansert byutvikling****Bergen kommunes vurdering**

Bergen kommune viser til lovforslag om Ny boligsosial lov der boligsosiale hensyn i planlegging er foreslått forankret i loven. Det er vanskelig å se enkelt elementer i boligpolitikken isolert. Det er først når en ser regulatoriske grep gjennom lovgivningen, de boligpolitiske virkemidlene, finanspolitikken og skattepolitikken samlet at en kan legge grunnlaget for en balansert boligpolitikk.

Vi viser til veiviseren.no og arbeidet som gjøres av Husbanken når det gjelder forslag til evaluering og informasjon om andre kommuners arbeid med utjevning av levekårsforskjeller. Her finnes det tiltak som dekker inn av det som etterspørres i utredningen.

Om staten skal gi tydeligere føringer til kommunene om å ta hensyn til en sosialt balansert byutvikling i arealplanleggingen sin, gjennom blant annet å planlegge for en god fordeling av goder og byrder, bør kommunene samtidig sikres nødvendige virkemidler for å innfri disse føringene og forventningene.

Konklusjon:

Bergen kommune støtter forslaget om at det bør være krav i planlovgivning om å ta sosiale hensyn i byutvikling.

14.6.2 Mulighet til å stille krav om boligens disposisjonsform i arealplaner**Bergen kommunes vurdering**

Bergen kommune arbeider for å utjevne levekårsforskjeller og legge til rette for mangfoldige bomiljø. Utvalget viser til at disposisjonsform (eierform) og pris kan ha betydning for befolkningssammensetningen i de ulike boligområdene/bydelene, men at kommunene har i liten grad verktøy for å påvirke dette. Bergen kommune mener derfor det er svært positivt om kommunene gis anledning til å styre sammensetningen av ulike disposisjonsformer ved å regulere disposisjonsform med hjemmel i plan- og bygningsloven.

Her vil både adgang til å stille krav om borettslag og til å stille krav til en andel leieboliger være ønskelig. Å gi kommunen anledning til å stille krav om en andel kommunale boliger eller tilvisingsavtaler bør også utredes.

Konklusjon:

Bergen kommune støtter tiltaket som også er nevnt i Nasjonal strategi for den sosiale boligpolitikken og i evaluering av plan – og bygningsloven (evaplan).

14.6.3 Redusere kostnadene ved å kjøpe kommunale boliger i områder med høye boligpriser**Bergen kommunes vurdering**

Forslaget ses som en kombinasjon av muligheter som allerede finnes samtidig som en strekker seg mot andre lands praksis. Det er positivt om tilskudd fra husbankens kan vurderes brukt på nye måter. I dag benyttes tilvisningsavtaler for å få på plass boliger for vanskeligstilte i fortettingsområder. De mest vanskeligstilte bygger kommunen for selv og

erfarer at det er langvarige prosesser med utfordringer knyttet til nærmiljø i alle områder av byen.

Å få regulert en tomt til boligformål i pressområder gir stor gevinst for grunneier/investor. Vi mener at det videre bør utredes muligheter for at planskapt verdier blir igjen i området og for eksempel løser behovet for rimelige boliger slik som utvalget foreslår. Bidraget må sees i sammenheng med mulig inntjening og bidra til sosial utjevning.

Bergen kommune mener at intensjonen med utvalgets forslag om å gi kommunen adgang til å inngå utbyggingsavtaler om forkjøpsrett under markedspris er god, og bør utredes nærmere for å avklare hvordan dette vil virke inn på gjennomføring. Det vises ellers til at utbyggingsavtaler er frivillige, og at formuleringer i utredningen kan skape tvil om dette er den forståelsen utvalget har lagt til grunn.

Konklusjon:

Bergen kommune støtter en videre utredning av forslaget, bruk av utbyggingsavtaler og spredning av kommunale boliger ved mulighet til å angi at en andel boliger skal være kommunale eller boliger med tilvisningsavtale.

14.6.4 Bedre muligheter for boligeie for lavinntektsfamilier i ulike deler av byen

Bergen kommunes vurdering

Noe av det viktigste vi kan gjøre for lavinntektsfamilier er å legge til rette for at de som ønsker få mulighet til å eie sin egen bolig. Statlig bostøtte kan ikke ses på som en reell inntekt ved utregning av startlån på samme måte som tidligere og Bergen kommune er enig i at bostøtten bør utredes av det nedsatte ekspertutvalget. Det vurderes ikke som hensiktsmessig at kommunen skal kjøpe boliger for å videreselge disse til leie til eie. Det er mer nyttig å bruke tilskuddsmidlene slik de er tenkt og heller økt potten til etableringstilskudd om intensjonen er at flere lavinntektsfamilier skal eie egen bolig. På det private markedet vokser det frem varianter som bo-start, fra leie til eie med flere. Kommunene bør ha en større rolle i utviklingen på dette feltet.

Konklusjon:

Bergen kommune støtter at staten utreder og utvikler riktige og gode virkemidler for å sørge for at alle skal få mulighet til å eie egen bolig i ulike dele av byen også i fortetningsområdene. Startlånsordningen bør utvides til også å gjelde unge førstegangsetablerere som ikke ellers klarer å komme seg inn på eiermarkedet.

14.6.5 Kvalitetssjekk av utleieforhold med husleiestøtte

Bergen kommunes vurdering

Intensjonen bak tiltaket er godt. Bergen kommune har rutiner for råd og veiledning til personer som får støtte til å leie på det private markedet. Kommunen er ikke part i leieforholdet mellom leietaker og huseier, noe som gir begrenset mulighet for påvirkning. På den andre siden har kommunen tilsynsmulighet etter plan og bygningsloven der en er spesielt oppmerksom på hyblifisering og korttidsleie. Det har kommet lovforslag det siste året som regulerer disse områdene bedre, og kommunen jobber aktivt med dette. Det er uheldig om offentlig støtte går til ulovlige leieforhold, men det kan etableres bedre rutiner for kontroll.

At en bolig er registrert i eiendomsregisteret sier derimot lite om kvalitet, og vi deler bekymringen for et skyggemarked som utvalget beskriver. For studenter, arbeidsinnvandrere og andre der kommunen ikke er aktivt inne og kan sjekke utleieforhold, er en "boindeks" og etablering av flere profesjonelle utleieaktører en god start.

Konklusjon:

Bergen kommune er enig i at det må være gode rutiner for kvalitetssjekk av utleieforhold med husleiestøtte, samtidig som vi ser at faren for å bli utnyttet på leiemarkedet er vel så stor for personer som ikke får hjelp av det offentlige. Det må derfor jobbes på flere områder parallelt for å løse utfordringen med useriøse aktører på utleiemarkedet.

14.6.6 Utrede bostøtten til barnefamilier i storbyene**Konklusjon:**

Bergen kommune støtter at den statlige bostøtteordning ikke fungerer etter intensjonen og at det er satt ned et ekspertutvalg som skal evaluere denne.

14.6.7 Utvide bomiljøtilskuddet til andre levekårsutsatte områder

Utvalget anbefaler at bomiljøtilskuddet opprettes som en separat statlig tilskuddsordning uavhengig av tilskudd til områdesatsinger og utvides til andre områder enn der hvor det er inngått avtale om områdesatsing. Begrunnelsen er at andre områder kan ha like stort behov for tilskudd.

I Bergen blir områdesatsingens tilskuddsordning brukt som et viktig verktøy til mobilisering og dialog i satsingsområdene. Ordningen er åpen for lag og organisasjoner og tiltak som bidrar til at flere opplever at områdene har gode og tilgjengelige møteplasser, at området er et trygt sted å vokse opp, og for å styrke fritids- og aktivitetstilbud. Kommunen har også andre tilskudd som kan være overlappende og områdesatsingens koordinatører samarbeider derfor tett med andre kommunale instanser for å sikre riktig og bærekraftig bruk av midlene. Koordinatorene har slik en funksjon som veiviser til andre tilskudds-muligheter.

I Loddefjord og Olsvik er boligmassen dominert av større borettslag. Leke- og aktivitetsområdene er av ulik standard og i hovedsak tilrettelagt for de yngste barna. Det er ingen kommunale lekeplasser i områdene. Med bakgrunn i dette har man videreutviklet tilskuddsordningen ytterligere. Evaluering og erfaringer fra bruk av bomiljøtilskuddet i Groruddalen, Trondheim og Stavanger ligger til grunn for dagens ordning. Det legges særlig vekt på oppsøkende virksomhet ovenfor borettslag med mange barn og markeringer i Barnetråkkrapportene. Ordningen har blitt tatt meget godt imot i området og stimulert til flere oppgraderinger. Tilskuddsordningen er et helt sentralt verktøy for områdesatsingen i dialogen og samarbeidet med lokale aktører for å mobilisere til et felles løft for området.

Tilskuddene brukes ulikt i de forskjellige områdesatsingene både innad i Bergen og i de andre byene. Det kunne med fordel kommet tydeligere frem hvordan Bomiljøtilskuddet er definert i denne sammenheng, og hvilke byers ordninger og økonomi som ligger til grunn for høringsnotatet. Bergen kommune ser potensialet med å utvide bomiljøordningene til andre levekårsutsatte områder. Det er imidlertid uklart hva slags virkemidler områdesatsingen da sitter igjen med i sitt arbeid i de mest utsatte og prioriterte områdene. Vi stiller videre spørsmålsteget til om en slik utvidet ordning vil bidra til å utjevne sosiale forskjeller, eller om det vil bli en ordning som de mest ressursrike borettslagene benytter seg av. For å nå de mest utsatte borettslagene kreves det oppsøkende arbeid og god lokal kunnskap. Kommunen ser det derfor som lite hensiktsmessig at staten tildeler slike tilskudd. Det kan også legges til at de større boligbyggelagene som opererer i Bergen har egne tilskuddsordninger til fysisk opprustning og sosiale arrangementer.

Det kan oppstå behov lokalt som er av betydning for levekår i nabolaget, men som ikke er av et slikt omfang at det tilsier at det skal igangsettes områdesatsing. Tilskudd til private som vil gjøre en innsats for bomiljø og nabolaget er positivt, og kan ha gode ringvirkninger ut over det konkrete tilskudds-formålet, som at flere i fellesskap prioriterer vedlikehold og opprustning i nærmiljøet. Innbyggerne henvender seg ofte til kommunen, og siden

kommunene har lokal kjennskap og slike tilskudd kan være med å styrke samarbeid med innbyggere/private, bør kommunene få anledning til å tildele slike tilskudd.

Bergen kommune mener forslaget om å etablere byutviklingsavtaler som ivaretar levekårshensyn i kapittel 14.6.7 er uklart, og bør eventuelt forklares og utredes nærmere, før vi kan ta stilling til dette. Bergen kommune mener imidlertid at det er positivt at man ser nærmere på hvordan staten kan bidra økonomisk, eller ved andre forpliktelser, til at bykommunene kan ivareta de særlige utfordringene vi har med å utjevne levekårsforskjeller mellom ulike områder av byen, og om staten i større grad kan gi bidrag av forebyggende art.

Konklusjon:

Bergen kommune støtter å utvide bomiljøtilskuddet til andre levekårsutsatte områder med nye midler som ikke går gjennom områdesatsingen. Dette må imidlertid være bevilgninger i tillegg til de midler som bevilges til områdesatsinger i dag. Videre mener videt bør være kommunene selv som avgjør i hvilke områder midlene skal benyttes.

Områdesatsing, kapittel 15

Områdesatsingen i Bergen er en relativt beskjeden utgave av det vi ser og har sett i Groruddalen. Erfaringene utvalget viser til er i hovedsak fra Oslo og østlandsområdet og er lite gjenkjennbart i Bergen kommunes organisering og gjennomføring av områdesatsing. Områdesatsingene i Trondheim, Stavanger og Bergen er også ulike, både med hensyn til ambisjoner, organisering og tiltak.

Bergen kommune har områdesatsing i fem levekårssoner. Solheim Nord, Indre Laksevåg og Ytre Arna har hatt et samarbeid med Husbanken siden 2012. I 2019 inngikk kommunen et samarbeid med Kommunal- og moderniseringsdepartementet om Loddefjord og Olsvik.

Områdesatsingen i Bergen har først og fremst lagt vekt på tre grunnpilarer i sitt arbeid: Fysisk opprusting, styrking av sosiale og kulturelle tiltak, og etablering av arenaer for dialog og samarbeid med beboere og aktører i området. De siste årene har områdesatsingen lagt økt vekt på skole og utdanning. Satsingen i Loddefjord og Olsvik har egne delprogram som omhandler oppvekst og utdanning, samt byutvikling og infrastruktur.

Forankring og forpliktende organisering

Områdesatsingen eies av byrådet, og i perioden fra 2012 har det vært fremmet sak for bystyret ved tre anledninger.

Kommunaldirektørene i kommunen er intern styringsgruppe for arbeidet, og det er opprettet en egen ressursgruppe med representanter fra de ulike byrådsavdelingene for å sikre et helhetlig blikk på det arbeidet som gjøres i regi av områdesatsingen. Videre er det opprettet koordinatorstillinger som skal koordinere eksterne og interne aktiviteter i og for satsingsområdene. Det betyr at en legger vekt på system og langsiktige virkninger av arbeidet. Bærekraft er et viktig mål for innsatsen.

Medvirkning fra lokalbefolkningen er en forutsetning og sikres gjennom barnetråkk, befaringer, workshops, dialog møter og folkemøter der en binder sammen befolkning og politiske myndigheter.

Områdesatsing – en helhetlig tilnærming

Områdesatsingen spenner over alle kommunens politikk og fagområder. Samordning av tjenester og prioritering av tjenester er et viktig anliggende for kommunen i arbeidet med å forebygge og hindre at det vokser frem nye områder med opphopning av levekårsproblemer. Kommunene må ta dette på alvor i sin byutvikling, og må også utfordre staten på nye og oppdaterte virkemidler særlig innfor byutvikling og boligetablering.

Det er viktig å utvikle og opprettholde utdanninger som ivaretar flerfaglige perspektiver som for eksempel utdanning innenfor samfunnsarbeid og samfunnsgeografi der en også legger vekt på levekårsutviklingen i befolkningen.

I Bergen er ikke alle satsingsområder dominert av innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. I det nye satsingsområdet Olsvik er andelen rett over gjennomsnittet i Bergen som ligger på 17.7 % (Olsvik har 18%). Kun i Solheim Nord er innvandrerandelen høy med 35% andel innvandrere. Dette vil også være situasjonen for det nye prioriterte området Solheim sør. Til tross for at dette ses som høye tall i Bergen, er det mye lavere enn prosenttallene fra områdesatsingene i Oslo.

15.4.8 Kompetanse og erfaringsutveksling

Utvalget mener at staten kan bidra til å samle og spre kunnskap og erfaringer mellom kommunene, og foreslår at staten kan arrangere nettverkssamlinger og andre arenaer hvor kommunene kan utveksle erfaringer. Det står videre at staten kan bidra med et bedre kunnskapsgrunnlag for kommunene, gjennom bedre datamateriale, bedre og flere analyser og enklere tilgang til analyser. Det foreslås at staten kan samle alle analyser og utredninger gjort om områdesatsinger på ett nettsted for å kunne bidra til mer informasjonsspredning. Som eksempel nevnes det en søkbar database for kommunene, med informasjon om prosjekt og resultater.

Bergen kommune har i mange år vært med i Husbankens storbynettverk hvor områdesatsinger er et av flere tema. I regi av Husbanken arrangeres det flere ganger årlig møter med kontaktpersoner for de ulike områdesatsingene i Norge. Det siste året har også Kommunal- og moderniseringsdepartementet deltatt på disse samlingene. I tillegg er det arrangert egne erfaringskonferanser om områdesatsinger hvor Bergen kommune har delt sine erfaringer.

Bergen kommune bidrar videre med innhold til veiviseren.no som er et samarbeid mellom Husbanken, BUF-dir., Helsedirektoratet, IMDI og Kriminalomsorgsdepartementet og NAV. Veiviseren.no har som mål å være en kunnskapsbank som kan spre kunnskap og erfaringer mellom kommunene om områdesatsinger og det boligsosiale feltet.

I Bergen kommune utarbeides det jevnlig folkehelse rapporter som viser hvordan goder og byrder er geografisk fordelt i byen vår. Rapporten deler Bergen inn i 51 levekårssoner og er et sentralt verktøy i arbeidet med blant annet områdesatsinger.

Konklusjon:

Bergen kommune er positiv til at staten kan bidra med økt tilgang til analyser og bedre kunnskapsgrunnlag. Det vil være naturlig å bygge videre på allerede etablerte strukturer som for eksempel veiviseren.no. Samtidig er det viktig å peke på at det er ulike mål, tiltak og innretninger for de ulike områdesatsingene, ikke bare mellom byene, men også mellom de ulike satsingene i for eksempel Bergen. Bergen kommune erfarer at det å tilpasse de ulike områdesatsingene til området de skal fungere i er noe av nøkkelen til å lykkes, samtidig bidrar en slik skreddersøm også til at det er utfordrende å sammenligne ulike satsinger.

15.5 Utvalgets forslag til tiltak

15.5.1 Opprette to nye tilskuddsordninger og avvikle de eksisterende

Utvalget foreslår å avvikle dagens sektorbaserte statlige tilskudd til områdesatsinger og opprette to nye tilskuddsordninger. De to tilskuddsordningene bør være tilpasset de to formålene utvalget ser som hensiktsmessige for områdesatsinger. Det vil si at det opprettes ett tilskudd til gode og trygge bo- og oppvekstmiljøer og ett tilskudd til innovasjon og metodeutvikling. Disse tilskuddene kan opprettes ved å overføre midler fra de eksisterende tilskuddene til områdesatsinger.

Bergen kommunes vurdering

Bergen kommunes områdesatsinger i Ytre Arna, I Indre Laksevåg og i Solheim nord har siden 2012 mottatt tilskudd fra Husbanken. Fra 2012 da Bergen kom med i områdeordningen, har kommunen fått bevilget 4,5 mill. første år og nå i 2021 har tilskuddet økt til 7,9. mill.

Fra 2019 ble det bevilget midler fra KMD til de nye satsingsområdene i Loddefjord og Olsvik. Midlene dekker både nærmiljøtiltak og innovasjon rundt frafall i skolen og utgjør dette året 5 mill. I tillegg stiller kommunen med egenfinansiering.

Med henblikk på alle tiltak ene som har kommet på plass i disse årene i Ytre Arna, I Indre Laksevåg og i Solheim nord, (skoler, friluftsanlegg, barnas byrom), og en rekke tilbud innenfor skole (leksehjelp, foreldreveiledning, måltider) og kulturfeltet, er det Bergen kommune selv som har tatt de store investeringene og forpliktelsene. Dette vil også være situasjonen for Olsvik og Loddefjord, og på sikt nye områder som Solheim Sør og Slettebakken. Dette skal uansett innarbeides i kommunens HØP for å sikre investeringsmidler og gjennomføring. Bidragene fra de statlige tilskuddene er på denne type tiltak begrenset i omfang fordi kommunen selv tar kostnadene.

Konklusjon:

Det kommer ikke klart frem i høringsnotatet hvordan de to nye tilskuddsordningene skal forvaltes og hvilke kriterier for tildeling som vil ligge til grunn. Det er derfor vanskelig å mene noe om dette før mer informasjon foreligger. Bergen kommune vil likevel peke på viktigheten av at ordningene har et visst handlingsrom for kommunene, og at man begrenser byråkratiske prosesser og administrasjon. Bergen kommune vil også poengtere at beløpene kommunen har mottatt til områdesatsing siden 2012 er svært lave sammenlignet med Oslo. Det er en uforholdsmessig skjevfordeling av disse midlene mellom de to største byene i Norge.

15.5.2 Bedre effektstudier av områdesatsinger

Utvalget mener at staten bør finansiere langsiktig forskning som skal undersøke effekter av norske områdesatsinger. Det er behov for større forskningsprogrammer som bygger opp om forskning på tvers av fag og enkeltinstitusjoner.

Bergen kommune støtter opp om initiativet til bedre effektstudier av områdesatsinger. Slik områdesatsingene opererer i dag er det vanskelig å måle effekter. For å måle effekter er tydelige målformuleringer sentrale. Bergen kommune støtter også opp om forslaget til tydeligere målformuleringer.

Fritid, deltakelse og lokalsamfunn, kapittel 16

Bergen kommunes vurdering

Utvalget peker på betydningen av kultur og fritid i å løfte den enkelte og områder, men har i liten grad fulgt opp dette med tiltak. Bergen kommune mener at kultur og fritid sin rolle må inngå i statlig politikk og bør løftes som tiltaksområde på lik linje med de øvrige vektlagte tema i utredningen – som barnehage, skole, helse og kriminalitet. Bergen kommunes data viser at barn og unge i områder med svake levekår har betydelig lavere deltagelse og muligheter innen kultur, idrett og sivilsamfunnsdeltagelse. Noen konkrete tema som bør bøtes på i det videre arbeidet: Fokuset i utredningen er på lavterskel tilbud som fritidsklubber og lokale organisasjoner. Disse er essensielle, men bare en del av bildet.

Det er også av viktighet at barn og unge i utsatte familier deltar i mer ambisiøse tilbud der kunstfaglige ferdigheter bygges, og der kompetanse som publikum på samfunnets sentrale institusjoner skapes. Kunst- og kulturfeltet kan også bidra når man skal bygge barn og unges trygge og positive hverdag: Når det gjelder likestilling, kjønnsroller, seksuell identitet og levekår er kunst- og kulturfeltet særlig godt egnet til å belyse tema som kropp, følelser, identitet og forskjellighet. Ikke minst er kunst- og kulturuttrykk godt egnet til å belyse tema det kan være vanskelig å snakke om, og til å skape debatt, diskusjon og ettertanke ved at den lar barn og ungdom selv resonnerer over tema og problemstillinger. Kulturfeltet skaper og representerer trygge fysiske møteplasser i byen med lave terskler for deltakelse

Utvalget har i all vesentlighet sett bort fra rollen til tros- og livssynssamfunn. Gjennom en egen tilskuddsordning mottar disse vesentlige offentlige midler og bidrar med omfattende sosiale og kulturelle tiltak. De er også svært viktige møtesteder og informasjonskanaler for mange grupper, særlig innvandrere, men også tradisjonelle lokale miljøer. Arbeidet for gode lokale miljøer vil styrkes ved at disse institusjoner inkluderes i utredningen og tiltak og brukes aktivt for å mobiliseres lokale ressurser. Tilskuddet til tros- og livssynssamfunn utenom Den Norske kirken er fra 2021 helt statlig, mens 50% av det totale tilbudet til Den Norske kirken er statlig. Det trengs en statlig politikk her.

Utredningen bør si noe om utfordringer med å jage etter midler til aktivitet gjennom tilskuddsordninger, som igjen gir risiko for at gode prosjekter tar slutt på grunn av at midlene varer i en begrenset periode. Å søke om midler krever både tid, ressurser og kompetanse, og kan derfor være en hindring for små og lokale frivillige aktiviteter.

Det kan også settes legges større vekt på «mellomrommet» mellom hjem og fritidstilbud/sosiale møteplasser utendørs og innendørs. En utfordrende vei kan være til hinder for å delta på gode og trygge møteplasser. Det omtales under **16.1.4 Økonomiske ordninger for å inkludere barn og unge**, men ikke tilstrekkelig. Bergen kommune er kjent med at det vil komme en høring i 2021 om ny forskrift til tilskuddsordninger for inkludering av barn og unge der flere tilskuddsordninger slås sammen som omtalt i utredningen.

Økonomiske og administrative konsekvenser av enkelttiltak. Geografisk levekårsutjevning og sosialt balansert byutvikling, punkt 19.3

Bergen kommunes vurdering

Utvalget foreslår flere tiltak som skal bidra til geografisk levekårsutjevning og en mer sosialt balansert byutvikling. Tiltakene handler dels om tydeligere føringer for statlige og kommunale planer og investeringer. I tillegg foreslår utvalget at kommunene får utvidede muligheter til å styre boligsammensetningen ved å kunne stille krav om boligens disposisjonsform i arealplaner og ved å få mulighet til å kjøpe eller leie kommunale boliger under markedspris.

De økonomiske og administrative konsekvensene av disse forslagene vil særlig avhenge av hvordan kommunene utøver sin myndighet, og også av hvordan staten og private aktører

følger opp. Kommunene kan gjøre utsatte områder mer attraktive ved å investere i infrastruktur som grøntområder, lekeplasser, støyskjerming, kollektivtransport og gang- og sykkelveier. Det kan bli kostnadskrevende hvis kommunene ønsker å snu utviklingen i levekårsutsatte områder og utjevne forskjeller mellom ulike byområder.

Kommunene kan også benytte planbestemmelser og utbyggingsavtaler for å kreve finansieringsbidrag fra utbyggere og stille krav om kvalitet på utbyggingsprosjekter i levekårsutsatte områder. Det kan innebære at utbyggere må bære deler av kostnadene for en kvalitets-økning, eller at de reduserer andre kvaliteter i prosjektene. Utvalgets foreslåtte tiltak vil gi kommunene noe større handlingsrom i hvilke krav de kan stille til utbygger. Hvis kommunen stiller strenge krav, er det samtidig en fare for at de private investeringene uteblir.

Utvalgets forslag innebærer også sterkere føringer for statlige investeringer. Hvilke kostnader det innebærer for staten, vil avhenge av hvordan staten etterlever disse føringene. For staten kan det innebære vesentlige kostnader eller omprioriteringer hvis intensjonen er å utjevne forskjeller mellom ulike deler av byene. Det kan ha den følgen at staten bør prioritere midler til infrastrukturinvesteringer i levekårsutsatte områder framfor andre steder. Det kan også innebære at staten bør lokalisere framtidsrettede arbeidsplasser i levekårsutsatte områder og flytte plasskrevende og forurensende virksomheter til andre steder, selv om det gir ekstra kostnader.

Som det kommer fram i kapittel 19.3 vil flere av Utvalgets forslag kunne ha betydning for kommunens og prioriteringer innen byutvikling og gjennomføringen av planlagt utbygging. Dersom vi reelt skal lykkes med å utjevne levekårsforskjeller vil sosial bærekraft være noe som legges til grunn i planleggingen i sin alminnelighet, og noe som går ut over de levekårsutsatte områdene. Det er derfor viktig at staten anerkjenner viktigheten av at byene jobber målrettet med å utjevne levekårsforskjeller og den økonomiske mer-belastningen det kan innebære for bykommune-/samfunnet, slik at man fortsatt kan sikre at det bygges nok boliger

Til
Bystyrets kontor (Arbeidssted)

Fra
Ungdomsrådet

Intern korrespondanse

Vår referanse: 2020/33152-124
Saksbehandler: Birgitte Teglgaard Jørgensen
Dato: 9. april 2021

Ungdomsrådets uttalelse og merknader til NOU 2020:16 Levekår i byer - Gode lokalsamfunn for alle

Ungdomsrådet behandlet i møtet 06.04.21 sak 46/21 og fattet følgende vedtak:

«Ungdomsrådet stiller seg bak følgende punkter:

1. Gratis SFO på barneskole
2. Gratis barnehagetilbud for to årstrinn, hvor de to første årene prioriteres, da det gjerne er der det er tøffest økonomisk for barnefamilier.
3. Forsøk med obligatorisk, gratis heldagsskole.
4. At flyktninger ikke bør bosettes i utsatte områder.

I tillegg har ungdomsrådet vedtatt følgende merknader:

Merknad 1

Til avsnittet om kriminalitetsforebyggende tiltak: Det bør det satses på og jobbes aktivt med å skape tillit mellom politi og ungdom. Ungdomsrådet opplever at gode forhold mellom politi og ungdom er et viktig kriminalitetsforebyggende tiltak, samt for at unge føler seg trygge i byen sin.

Merknad 2

Til avsnittet om områdesatsingen. Satsingen og tiltak som delprogrammene i Loddefjord og Olsvik, bør utvides til områder i Fyllingsdalen og Sletten.

Merknad 3

Til forslag om tilbud om et ekstra skoleår etter grunnskolen: et tilbud om et ekstra skoleår kan være en fin måte å inkludere ungdommer som trives i det tradisjonelle skolesystemet, men som ikke føler seg klar eller sikker på hva de ønsker å gjøre videre. Her kan en utforske fag, og bli kjent med seg selv og sine ønsker for fremtiden. Miljøskifte er også en viktig faktor for endring i trivsel. Dersom forslaget skal gjennomføres mener ungdomsrådet at det er viktig å gjøre året attraktivt slik at det ikke ender som et "taperår" som føles mer som å gå 10.klasse på nytt. Det er viktig å bruke året på å skape motivasjon og skoleglede dersom dette skal være et tiltak for å minske frafallet i videregående skole. Året bør oppleves som en mulighet for elever hvor den ønskede oppfølgingen gjennom skoleløpet ikke har vært tilgjengelig. Det bør være mulig å velge praktiske fag som kan inspirere til å velge yrkesfaglige linjer, og ikke bare studiespesialiserende. Det er rett og slett viktig at året føles som noe kjekt og ikke som et nederlag.

Ungdomsrådet tenker samtidig at et ekstra skoleår etter ungdomsskolen i mange tilfeller ikke vil minske frafall i videregående skole. Elever som ikke opplever mestring i teoriskolen vil gjerne heller ha utbytte av dialog med en god rådgiver som kan hjelpe med valg som ikke er så teoritunge, hvor en kan oppleve mestring og mening. Til en viss grad tenker ungdomsrådet at pengene som ville blitt brukt på denne ordningen kan få mer nytte ved å bruke de på forebyggende tiltak i det nåværende skolesystemet. Dermed vil det gjerne være like effektivt, om ikke mer, å bruke pengene på gode rådgivere og forbedringer i den nåværende skolen.»

Begrunnelser for ungdomsrådets uttalelse og merknader er vedlagt dette skrevet.

Behandling av rådets uttalelse/forslag til vedtak i bystyreutvalget

Vi ber om at vedtaket fra ungdomsrådet legges til saken som skal behandles i utvalg for helse og sosial 14.04.21 / bystyret og at merknader tas opp til votering, jf. pkt. 6 i rådets reglement ¹, samt pkt. 1.2. i reglement for bystyreutvalgene:

«Bystyreutvalgene skal legge til rette for at innspill og initiativ fra ungdomsrådet, eldrerådet og rådet for funksjonshemmede blir tatt hensyn til, og at rådene blir involvert i behandlingen av relevante spørsmål og saker. Forslag fra rådene til bystyret tas opp til votering i innstillende bystyreutvalg».

Med hilsen
Ungdomsrådet

Åsmund Bergo Aarvik - leder
Birgitte Teglgaard Jørgensen - rådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk.

Kopi: Bystyrets kontor - Ragnar Zakariassen

Vedlegg: uttalelsen i sin helhet med begrunnelser.

¹ Pkt. 6 i reglementene til de tre rådene er likelydende.

Saknr 111/21
Arkivsak: 2021/11151

Til mottaker

Høringsuttalelse til NOU 2020:16 Levekår i byer - Gode lokalsamfunn for alle

Bergen bystyre behandlet saken i møtet 28.04.2021 sak 111/21 og fattet følgende vedtak:

Bergen kommune avgir høringsuttalelse til NOU 2020:16 Levekår i byer – Gode lokalsamfunn for alle, slik den framkommer av byrådets forslag.

Merknad 1

Bystyret mener at det forebyggende helsearbeidet knyttet til barn og unges psykiske helse bør styrkes, inkludert økt kompetanse på kultursensitiv kommunikasjon og behandling av psykisk uhelse. Rask hjelp med psykiske helseplager vil forebygge utenforskap og uhelse for unge mennesker – og gjøre dem bedre rustet til utdanning, læring og livsmestring.

Merknad 2

Til avsnittet om kriminalitetsforebyggende tiltak: Det bør det satses på og jobbes aktivt med å skape tillit mellom politi og ungdom. Ungdomsrådet opplever at gode forhold mellom politi og ungdom er et viktig kriminalitetsforebyggende tiltak, samt for at unge føler seg trygge i byen sin.

Bergen bystyres behandling

Følgende representanter tok ordet:

Herman Friele (H), Torunn Beate Remme (FNB), Diane Alexandra Berbain (SV), Sofie Marhaug (R), Håkon Pettersen (KrF), Rolf Erik Scott (UAV) og Ronny Grønndal (FNB).

Forslag fremsatt i bystyret:

Diane Alexandra Berbain (SV) fremsatte på vegne av SV følgende tilleggsforslag i 7 punkt:

1. «Bergen bystyre understreker at stimulering til økt engasjement, verdien i deltakelse og det å være bidragsyttere i et sosialt fellesskap, ikke mottakere, bidrar til inkludering, og anbefaler at det legges til rette for dette. Kommunene må stimuleres til å utvikle lokaldemokratiarbeidet, og prioritere det. Økt deltakelse i kommunenes lokaldemokratiarbeid vil deretter bidra til å redusere sosiale ulikheter, og ergo gi bedre livskvalitet. Det å heve kompetanse, selvtillit, handlekraft og derfor være mer aktiv i beslutningsområder som angår medborgerne må tas i betraktning i levekårsarbeidet.
2. Deltakende budsjettering inkluderes som redskap i levekårsarbeid, slik som pilotprosjektet i forbindelse med områdeløft for Tøyen.
3. For at frivilligheten skal kunne videreutvikle, styrke og videreføre sitt bidrag til å bedre levekår og samfunnet for øvrig, er den avhengig av forutsigbarhet og økonomiske bidrag fra kommunene, og frivilligheten må få lov til å fortsette å være fri. Bergen bystyre

understreker at frivillig arbeid skal være et supplement til kommunale tjenester og ikke erstatte dem.

4. Byene bør stimuleres til å etablere innbyggerråd, også som forlengelse av medvirkningsprosessen iverksatt i arbeidet med lokalbefolkningen i områdesatsingene. Innbyggerrådene kan ha mulighet til å starte opp kollektive prosjekter i bydelene, arrangere offentlige debatter, utføre solidaritets aksjoner. De kan også delta ved å stille et muntlig spørsmål om et viktig tema innenfor kommunens ansvarsområder i kommunestyrene.
Innbyggerrådene skal kunne inkludere ungdommer fra 16 år. De vil for eksempel kunne bestå av 50 % av områdets beboere som er plukket ut ved loddtrekning, og 50 % av innbygere som selv har meldt sin interesse.
5. Bergen bystyre inviterer til å se på mulighetene som ligger ved å etablere møtesteder og ressursentre for økonomisk vanskeligste i levekårsområder etter Robin Hood Husetmodellen i Bergen.
6. Bergen bystyre viser til sitt innsats med å øke sosialhjelpssatsene til et nivå som følger SIFOs referansebudsjett, vedtatt i 2019. Grepet anbefales til etterfølge for å bedre hverdagen til de mest utsatte, og som vil gi dem som i dag har minst en økonomisk trygghet til å kunne bygge et bedre liv for seg og sine, med de åpenbare gevinstene for samfunnet rundt som følger.
7. Manglende innhenting av medborgernes ytelser og rettigheter (non-take up) er en utfordring forsterket under koronarestriksjoner og som er for lite adressert i Norge. Kommunene bør oppfordres til å undersøke omfanget av problematikken lokalt og utarbeide handlingsplaner tilpasset deres situasjon for å bøte på det.»

Håkon Pettersen (KrF) fremsatte på vegne av KrF følgende tilleggsforslag:

«Bystyret støtter byrådets høringssvar med unntak av følgende setning på side 2: «Byrådet støtter utvalgets forslag om å omgjøre kontantstøtten til en ventestøtte på barnehageplass.» og tekst tilhørende "13.4.3 Avvikle kontantstøtten helt eller omgjøre den til ventestøtte" på side 10. Bystyret er uenig i utvalgets forslag om å omgjøre kontantstøtten til en ventestøtte.»

Sofie Marhaug (R) fremsatte på vegne av R følgende tilleggsforslag i 4 punkt:

1. «Bystyret mener at gratis barnehage og SFO/AKS er første skritt i riktig retning for å gi gode levekår i byer, heller enn å innføre heldagsskole som i større grad vil gå på bekostning av barns fritid.
2. Bystyret mener fritidstilbud for ungdom må styrkes, og mener det er en god idé å lovfeste retten til fritidsklubber.
3. Bystyret vil gi ungdom råderett over egne kulturinstitusjoner.
4. Bystyret etterlyser bedre forståelse for problemstillinger knyttet til digitalt utenforskap. Digitale ulikheter kan ha konsekvenser for barns mulighet for å lykkes på skolen, tilgang til offentlige tjenester og for å kunne delta på fritidsaktiviteter og utvikle sosiale relasjoner. Bergen kommune etterlyser tiltak som kan fremme deltakelse og inkludering, enten det er økonomi, kompetansetiltak, sikrer at hjelpetilbud er tilgjengelig for alle, eller foreldrestøtte for infrastruktur for læring på skoler.»

Merknader fremsatt i bystyret:

Torunn Beate Remme (FNB) fremsatte på vegne av FNB følgende merknader:

Merknad 1

«NOU-utvalget viser i 2020:16-utredningen gjentatte ganger hvordan deltakelsen i idrett varierer mellom sosiale grupper, hvor lavinntektsfamilier dessverre møter utfordringer når det gjelder utgifter til f.eks. treningsklær, treningsutstyr eller kontingent. Dette igjen hindrer blant annet deltakelse, inkludering og sosial mobilitet. Med dette anmodes en nasjonal evaluering av tilbudene som aktivitetskort og fritidskort, for å vurdere hvorvidt disse tilbudene kan utvides til å omfavne flere.»

Merknad 2

«Utgifter til og forholdene rundt transport, har en tendens til å bli underrapportert. NOU-utvalget anmodes derfor til å i større grad inkludere forholdene rundt transporttilgjengelighet, transportforbindelser og transportkostnader i fremtidige utredninger vedrørende levekår.»

Merknad 3

«NOU-utvalget har vist en kobling mellom trangboddhet og dårlig livskvalitet. Husholdninger og nabolag som lever tett på hverandre, blir mer isolert enn inkludert. Både barn og voksne blir mindre delaktige i samfunnet rundt, og kan få utfordringer med sosial mestring. For å forhindre dette på en mest hensynsfull måte, bør trangboddhet og dets ringvirkninger bli tatt i betraktning under planlegging av fortetning i Norges byer.»

Merknad 4

«NOU2020:16 baserer mye av henvisningene til Oslo. Oslo er en storby med flere utfordringer enn andre mindre byer. NOU må vise et større mangfold i sine rapporter som også baserer seg på mindre byers utfordringer og styrker.»

Merknad 5

«Barnehagen regnes som en frivillig del av utdanningssystem. Tidligere evalueringer viser at gratis kjernetid i barnehage økte deltagelse for barn med innvandrerbakgrunn. Med mål om tidlig integrering og tidlig språkopplæring vil reduksjon av barnehagesatsene være et godt virkemiddel. Midler fra kontantstøtte bør omdisponeres til fordel for å redusere barnehagesatsene.»

Merknad 6

«Opplæringsloven slår fast at opplæringsens formål skal oppfylles "i samarbeid og forståing med heimen" Lovens forskrift presiserer at skolen blant annet holde kontakt med foreldre og sørge for informasjon og var varsling. Pålitelige systemer må sikre god dialog med hjemmet.»

Merknad 7

«Alle elever i grunnskolen har rett til å gå på nærskolen. Nærskoleprinsippet må vekte høyere enn at kommunene kan bruke "fulle skoler" som argument for å flytte på elever fra for eksempel samme gate. Nærskoleprinsipp bør sikres.»

Sofie Marhaug (R) fremsatte på vegne av R følgende merknader:

Merknad 1

«Innføring av obligatorisk heldagsskolen vil ikke nødvendigvis føre til bedre undervisning. Det vil derimot redusere barns fritid, og deres mulighet til å dyrke hobbyer og fritidsinteresser. Hovedprioritet bør være å gjøre skoledagen bedre, ikke lengre. Dette kan

løses gjennom flere lærere, mer praktisk undervisning, og ved å utvide tilbudet om gratis leksehjelp.»

Merknad 2

«Høringssvaret er relativt positiv til tilskuddsordning for å finansiere nærmiljøarenaer og møteplasser for ungdom, men bystyret vil understreke dette ytterligere – ikke minst som en anledning til å involvere barn og ungdom i reell medvirkning og i demokratiske prosesser.»

Merknad 3

«Høringssvaret er også positiv til å gjennomgå bostøtteordningen. Bystyret vil like fullt understreke behovet for at denne treffer barn som vokser opp i fattige familier, et økende antall (og ofte i storbyer).»

Merknad 4

«Bystyret ser behov for å tydeliggjøre barnerettighetsperspektivet i NOUen. Barnets beste bør ligge til grunn for den generelle velferdsdebatten og for alle tiltak som foreslås: politikk har konsekvenser for barn og det trengs økt barnefokus, kompetanse og tverrfaglig samarbeid blant yrkesgrupper som møter barn og unge. Dette er en forpliktelse som er nedfelt i barnekonvensjonen og som gjelder som norsk lov.»

Turid Birgithe Sveen (UAV) fremsatte følgende merknad:

«Optimalt er ønskelig at Bergen ikke skal ha belastningsområder. At alle ungdommer bør ha muligheter å eie egen bolig. At dårlige kommunale boliger med mugg, sopp og lekkasjer settes i stand. Etterslepet er stort og må oppdateres.»

Rolf Erik Scott (UAV) fremsatte følgende merknad:

«Dette er en rapport som indikerer store utfordringer, kanskje krise i levekårene i byene i Norge men spesielt i Oslo. Det rapporten beskriver og Byrådets kommentarer tilsier at rapporten vil ha stor betydning for byutvikling og levekår og levekårsutvikling med tilsvarende store kostnadsrammer, men hvis sistnevnte ikke blir belyst eller synliggjort i noen grad. Bystyret burde bruke mer tid på å gå gjennom rapporten på et skikkelig vis. Det er nødvendig slik bystyremedlemmene kan erverve seg kunnskap og bruke den og forståelsen av problemene rapporten beskriver, som grunnlag for å ta politiske beslutninger om eventuelle levekårsproblemer på alvor, og som og som er økonomisk realistiske i forhold til hva som er mulig å oppnå.»

Votering:

Innstillingen ble vedtatt enstemmig.

Tilleggsforslag punkt 1 og 2 fra SV, fremsatt av Diane Alexandra Berbain (SV) fikk 10 stemmer (SV+R+UAV(TS)) og var dermed falt.

Tilleggsforslag punkt 3 fra SV, fremsatt av Diane Alexandra Berbain (SV) fikk 11 stemmer (SV+R+FrP+UAV(TS)) og var dermed falt.

Tilleggsforslag punkt 4 – 6 fra SV, fremsatt av Diane Alexandra Berbain (SV) fikk 9 stemmer (SV+R) og var dermed falt..

Tilleggsforslag punkt 7 fra SV, fremsatt av Diane Alexandra Berbain (SV) fikk 11 stemmer (SV+R+UAV(TW/TF)) og var dermed falt.

Tilleggsforslag punkt 1 og 2 fra R, fremsatt av Sofie Marhaug (R) fikk 4 stemmer (R+UAV(TS)) og var dermed falt.

Tilleggsforslag punkt 3 og 4 fra R, fremsatt av Sofie Marhaug (R) fikk 10 stemmer (SV+R+UAV(TS)) og var dermed falt.

Tilleggsforslag fra KrF, fremsatt av Håkon Pettersen (KrF) fikk 2 stemmer (KrF) og var dermed falt.

Merknad 1 fra innstillingen ble vedtatt med 65 stemmer (H+A+FNB+MDG+SV+Sp+R+FrP+V+KrF+UAV(TA/TW/TF/TS))

Merknad 2 fra innstillingen ble vedtatt med 66 stemmer (H+A+FNB+MDG+SV+Sp+R+FrP+V+KrF+UAV(TA/RS/TW/TF/TS))

Merknad 3 fra innstillingen fikk 20 stemmer (FNB+Sp+R+FrP+UAV(PJ/TW/TF/TS)) og var dermed falt.

Merknad 4 fra innstillingen fikk 21 stemmer (H+Sp+FrP+UAV(PJ/TS)) og var dermed falt.

Merknad 1 – 3 og 5 - 6 fra FNB, fremsatt av Torunn Beate Remme (FNB) fikk 8 stemmer (FNB) og var dermed falt.

Merknad 4 fra FNB, fremsatt av Torunn Beate Remme (FNB) fikk 33 stemmer (A+FNB+MDG+V+KrF) og var dermed falt.

Merknad 7 fra FNB, fremsatt av Torunn Beate Remme (FNB) fikk 11 stemmer (FNB+R) og var dermed falt.

Merknad 1 og 3 fra R, fremsatt av Sofie Marhaug (R) fikk 7 stemmer (Sp+R) og var dermed falt.

Merknad 2 og 4 fra R, fremsatt av Sofie Marhaug (R) fikk 9 stemmer (SV+R) og var dermed falt.

Merknad fra Turid Birgithe Sveen (UAV) fikk 4 stemmer (R+UAV(TS)) og var dermed falt.

Merknad fra Rolf Erik Scott (UAV) fikk 3 stemmer (UAV(TA/RS/PJ)) og var dermed falt.

Utvalg for helse og sosial behandlet saken i møtet 14.04.2021 sak 43/21 og avga følgende innstilling:

Bergen kommune avgir høringsuttalelse til NOU 2020:16 Levekår i byer – Gode lokalsamfunn for alle, slik den framkommer av byrådets forslag.

Merknad 1

Bystyret mener at det forebyggende helsearbeidet knyttet til barn og unges psykiske helse bør styrkes, inkludert økt kompetanse på kultursensitiv kommunikasjon og behandling av psykisk uhelse. Rask hjelp med psykiske helseplager vil forebygge utenforskap og uhelse for unge mennesker – og gjøre dem bedre rustet til utdanning, læring og livsmestring.

Merknad 2

Til avsnittet om kriminalitetsforebyggende tiltak: Det bør det satses på og jobbes aktivt med å skape tillit mellom politi og ungdom. Ungdomsrådet opplever at gode forhold mellom politi og

ungdom er et viktig kriminalitetsforebyggende tiltak, samt for at unge føler seg trygge i byen sin.

Merknad 3 Til avsnittet om områdesatsingen. Satsingen og tiltak som delprogrammene i Loddefjord og Olsvik, bør utvides til områder i Fyllingsdalen og Sletten.

Merknad 4

Til forslag om tilbud om et ekstra skoleår etter grunnskolen: et tilbud om et ekstra skoleår kan være en fin måte å inkludere ungdommer som trives i det tradisjonelle skolesystemet, men som ikke føler seg klar eller sikker på hva de ønsker å gjøre videre. Her kan en utforske fag, og bli kjent med seg selv og sine ønsker for fremtiden. Miljøskifte er også en viktig faktor for endring i trivsel. Dersom forslaget skal gjennomføres mener ungdomsrådet at det er viktig å gjøre året attraktivt slik at det ikke ender som et "taperår" som føles mer som å gå 10.klasse på nytt. Det er viktig å bruke året på å skape motivasjon og skoleglede dersom dette skal være et tiltak for å minske frafallet i videregående skole. Året bør oppleves som en mulighet for elever hvor den ønskede oppfølgingen gjennom skoleløpet ikke har vært tilgjengelig. Det bør være mulig å velge praktiske fag som kan inspirere til å velge yrkesfaglige linjer, og ikke bare studiespesialiserende. Det er rett og slett viktig at året føles som noe kjekt og ikke som et nederlag.

Ungdomsrådet tenker samtidig at et ekstra skoleår etter ungdomsskolen i mange tilfeller ikke vil minske frafall i videregående skole. Elever som ikke opplever mestring i teoriskolen vil gjerne heller ha utbytte av dialog med en god rådgiver som kan hjelpe med valg som ikke er så teoritunge, hvor en kan oppleve mestring og mening. Til en viss grad tenker ungdomsrådet at pengene som ville blitt brukt på denne ordningen kan få mer nytte ved å bruke de på forebyggende tiltak i det nåværende skolesystemet. Dermed vil det gjerne være like effektivt, om ikke mer, å bruke pengene på gode rådgivere og forbedringer i den nåværende skolen.»

Utvalg for finans, kultur og næring hadde saken til orientering i møtet 14.04.2021 sak 69/21:

Utvalg for finans, kultur og næring tok saken til orientering

Utvalg for miljø og byutvikling hadde saken til orientering i møtet 15.04.2021 sak 152/21:

Utvalg for miljø og byutvikling tok saken til orientering.

Byrådet behandlet saken i møtet 25.03.2021 sak 109/21

Byrådet innstiller til bystyret å fatte følgende vedtak:

Med unntak av merknader er byrådets og utvalgets innstilling likelydende.

Bystyrets kontor, 03.05.2021

Birgitte Worren Bratland